

SLOVENSKA

vestnik

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 26. april 1963

Štev. 17 (1092)

Naš letošnji 1. maj

Prvi maj delovni ljudje širom po svetu že več desetletij obhajajo kot svoj veliki praznik — mednarodni praznik dela. Seveda praznovanje ni po vsem svetu enako: v številnih državah je prvi maj res praznik, dan veselja in zmag; so pa tudi mnoge dežele, v katerih delovni ljudje še niso tako srečni, da bi lahko obhajali svoj praznik, zato je prvi maj zanje dan boja za svobodo, za demokracijo in za boljše življenjske pogoje. Ravno zaradi tega pa je prvi maj tudi praznik solidarnosti vseh delovnih ljudi sveta, dan, katerega pomen združuje vse narode in vse ljudi v prizadevanju, da bi vsi skupaj in vsak posebej živeli kot velika družina — človeštvo v miru in medsebojnem razumevanju v svetu, ki ne bo več poznaval zatiranja naroda po narodu in izkoriščanja človeka po človeku.

Za dosego tega cilja so delovni ljudje širom po svetu doprinesli že ogromne žrtve in lahko rečemo, da le-te niso bile zaman. Vendar pa je tudi v današnjem svetu še mnogo krivic, da omenimo le dejstvo, da sredi blagostanja in v raznih državah celo razkošja na drugi strani na stotine milijonov ljudi gladuje. Naj bi bil zato prvi maj tudi dan resnega premišljevanja: tisti nesrečnež v Afriki ali Aziji, ki nima dela in se niti enkrat na dan ne more do siteda najesti, je namreč prav tako človek, kot je človek oni delavec v Ameriki in kjerkoli drugje, ki se z lastnim avtomobilom vozi na delovno mesto in ima v svojem stanovanju televizor!

Prepad med visokorazvitimi industrijskimi državami ter deželami v razvoju je danes večji, kot je bil kdajkoli prej. Na eni strani blagostanje in razkošje — na drugi strani beda in pomanjkanje; to je svet, v katerem živimo. To je svet dvajsetega stoletja, svet, ki se ponša s vojnim napredkom in svojim humanizmom, ne da bi se v zadostni meri zavedal, da humanizem in napredek ni v tem, da gre dobro meni, marveč edinole v tem, da bo človeka vredno življenje živel tudi moj sosed.

Prvi maj torej ne sme biti le praznik, biti mora predvsem dan premisleka v duhu pravega humanizma; skratka: biti mora borbeni praznik zavestne solidarnosti z vsemi tistimi, ki si še niso priborili narodne ali socialne svobode.

Zavedati se namreč moramo, da brez človeške svobode tudi socialne pravičnosti ne more biti. Boj kolonialnih narodov za osvoboditev izpod tujega gospostva je boj proti nacionalnemu zatiranju in brati boj proti gospodarsko-socialnemu izkoriščanju. Pa tudi borba narodov Evrope proti fašizmu med zadnjo svetovno vojno je ne nazadnje veljala osvoboditvi mnogih milijonov ljudi, katere nacizem po svoji teoriji o nemškem načelovku ponižal v brezpravne sužnje, ki so imeli le eno »pravico«: delati za nacistični vojni stroj. Žrtve protifašistične borbe so bile doprinešene tudi za socialno osvoboditev, doprinešene s ciljem, da bi ljudje, osvobodjeni nacionalnega zaslužnja, spet lahko v miru in pravičnosti ustvarjali dobrine zase in za skupnost.

Mednarodni praznik dela je torej hkrati tudi praznik miroljubnosti in dan spomina na vse tiste, ki so v boju za mir in svobodo ter za pravične odnose med narodi in ljudmi doprinesli največjo žrtev — svoje lastno življenje. Koroški Slovenci bomo zato letošnji praznik dela še posebej obhajali v znamenju spomina na dragocene žrtve junškega boja proti nacizmu. Le dva dni pred prvim majem bo namreč minilo dvajset let od tistega strašnega 29. aprila leta 1943, ko je pod rabljevo sekuro na Dunaju usabnilo življenje trinajstih junakov iz Sel ter okolice Borovlj in Železne Kaple in katerim spominu se bomo poklonili tudi na spominski svečanosti 5. maja v Celovcu.

Ohranitev in utrditev miru v svetu, pravična razdelitev dobrin in človeka vredno življenje za vse ljudi, prijateljsko sožitje in sodelovanje med narodi in državami — to so glavna načela prvega maja. H tem načelom se priznavamo tudi koroški Slovenci in v tem duhu bomo obhajali letošnji mednarodni praznik dela.

Kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo:

Odstraniti je treba sovražstvo in se zavzemati za prijateljstvo

Kakor smo na kratko poročali že v zadnji številki našega lista, je zbor celovških madrigalistov v okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo gostoval v Ljubljani. Po izredno uspelem koncertu v dvorani Slovenske filharmonije je predsednik Ljudske skupščine SR Slovenije Vida Tomšičeva priredila v prostorih Ljudske skupščine slavnostni sprejem na čast gostom iz Koroške. Sprejema so se poleg madrigalistov udeležili deželni glavar Ferdinand Wedenig s soprogo, deželni svetnik dr. Hans Kerstnig, celovski župan Hans Ausserwinkler in šef kulturnega oddelka pri deželni vladi dvorni svetnik dr. Othmar Rudan, s slovenske strani pa so bili navzoči tudi sekretar CK ZKS Miha Marinko, podpredsednik Izvršnega sveta dr. Joža Vilfan, člani Izvršnega sveta Mitja Ribičič, Beno Zupančič in Boris Kocijančič ter drugi predstavniki iz javnega življenja.

Predsednik Ljudske skupščine Vida Tomšičeva je ob tej priložnosti pozdravila koroške goste, se zahvalila madrigalistom za izreden umetniški užitek in v svojem govoru poudarila:

Kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo ima dolgoletno tradicijo. Naša opera v Celovcu, vaša opera pri nas, likovni umetniki in predvsem vi, madrigalisti, ste tisti znanilci novih vezi, ki nastajajo med našimi narodi, in tisti delavci na kovanju močnejših vezi med narodi, ki uživajo pri nas zato še posebno ljubezen in spoštovanje. Mislim, da ni preveč, če trdim, da so medsebojni stiki med našima deželama in našima narodoma posebne kvalitete. S tem, ko gradimo medsebojno sožitje na osnovi miroljubnih odnosov, odgovarjamo na najintimnejšo željo in zahtevo delovnih ljudi po svetu, socialističnih in miroljubnih sil sveta.

Res je, da v današnjem svetu često lažje

najdejo skupno besedo narodi, ki živijo daleč vsaksebi. Toda mi smo primer, da je mogoče z mejaki postati dober sosed, prijatelj in sodelavec. Običajno so odnosi na mejah tisti, ki najbolj grenijo medsebojne odnose med državami in narodi. In često je zgodovina polna težkih spominov. Zato je posebno pomembno, da smo mi že pred leti, takrat ko je v svetu — v Evropi — divjala hladna vojna, začeli posebno vrsto stikov, ki naj pripeljejo do medsebojnega spoštovanja, do medsebojnega sodelovanja.

Posebna kvaliteta teh naših odnosov je v tem, da smo uspeli vse tisto, kar često greni sosedske odnose, pretvoriti v elemente, ki poglobljajo te odnose. Mislim pri tem na pogled, ki ga imate vi in mi na položaj naše manjšine, ki ni med nami predmet razdora, ampak ki pomeni med nami most, h kateremu do-

Koroški Slovenci bomo volili dr. Schärfa

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je že v svojem proglasu za volitve zveznega prezidenta jasno utemeljila, zakaj bomo koroški Slovenci volili dose-danjega zveznega prezidenta dr. Schärfa. Potek volilne borbe še bolj jasno kaže, da je bila ta odločitev pravilna in da za koroške Slovence drugačna odločitev sploh ne pride v poštev. V teku volilne borbe se je namreč pokazalo, da gre ÖVP in njej sorodnim krogom v prvi vrsti za to, da z izvolitvijo svojega kandidata dosežejo tudi vstop FPÖ v vlado in na ta način izsilijo novo smer avstrijske politike, ki so jo že pri državnozborskih volitvah hoteli doseči reformerji, a je demokratičnim silam uspelo preprečiti to nevarnost.

Nas koroške Slovence pa sili k odločitvi za prezidenta Schärfa tudi dejstvo, da kandidata Raaba podpirajo zlasti tako imenovane »ljudstvu zveste zveze«, v katerih so — kakor znano — združene vse velenemške desničarske organizacije. Kako le-te gledajo na naše narodnostne težnje, koroški Slovenci vemo iz izjav »domovini zvestih« Korošcev, katerih delo je v bistvu usmerjeno proti upravičenim zahtevam našega ljudstva. Zato tudi ne bomo sledili pozivu, da naj volimo ÖVP-jevskega kandidata na katerega izjavo kot kanclerja ob priložnosti 40-letnice plebiscita 10. oktobra 1960 se še vedno sklicujejo naši nasprotniki, ki posebno v zadnjem času vedno spet zahtevajo zakon o tako imenovanem ugotavljanju manjšine. Raab je imel kot kancler veliko več možnosti, da bi dosegel izvedbo določil v zaščito manjšin, vendar tedaj ni pokazal nobenega razumevanja za naše utemeljene zahteve. Zato tudi njegova sedanja izjava, če je sploh bila dejansko dana, ni več kakor formalna vaba za naše glasove brez vsake realne vrednosti.

Koroški Slovenci vemo, da od okrepljene desnice nimamo pričakovati uresničenja in izvedbe določil člena 7 državne pogodbe, pač pa to lahko pričakujemo samo od okrepite demokratičnih sil v državi. Zato bomo v nedeljo glasovali za

zveznega prezidenta dr. Adolfa Schärfa
pobornika mirnega sožitja in demokracije

Slovenska prosvetna zveza

SLAVNOST v počastitev žrtev nacizma
1943 - april - 1963

v nedeljo, dne 5. maja 1963 • Celovec, Dom glasbe, ob 10. uri

Nastopijo pevski zbori SPZ

Vstopnice po 10 do 20 šilingov v predprodaji pri krajevnih Slovenskih prosvetnih društvih in v knjigarni »Naša knjiga« v Celovcu.

Vabi odbor

dajamo z našimi kulturnimi in drugi stiki nove in nove.

Zato smo danes ponovno in še posebej veseli, da vas zopet sprejemamo v svoji sredi, na čelu z vami, gospod deželni glavar, ki ste pionir takega dela in takega pogleda na naše medsebojne odnose in ki ustvarjate skupno z nami vzdušje, v katerem se rojevajo vedno nove možnosti za sodelovanje. To delo že danes doživlja nove uspehe v našem maloobsejnim prometu, v naših gospodarskih stikih, v sodelovanju med Jugoslavijo in Avstrijo. In tako bo, upamo, tudi v prihodnjih letih. Ko bo kasneje zgodovina opisovala, kako so bili naporni prvi koraki in prvi uspehi v velikem boju človeštva, da skuje aktivno koeksistenco med narodi in državami, da premaga meje, takrat bo morala zapisati tudi tisti delež, ki ga imata naši dve sosedni deželi in ki ga imate vi, naši današnji gostje, pri tem naporu.

V tem duhu vas vse še enkrat prav lepo pozdravljam. Želim vam prijetno bivanje pri nas, želim vam, da se zopet vrnete in da nadaljujete doma in pri nas poslanstvo, ki ste ga začeli.

Za sprejem se je zahvalil deželni glavar Ferdinand Wedenig in med drugim dejal:

Vaša opozorila, gospa predsednik, da obstajajo mnoge možnosti, pa tudi potreba, ki jo narekuje čas, da bi se narodi medsebojno zblíževali, bi rad stodoletno podčrtal. Prav naša dva naroda sta določeno dobro živela skupaj in imela skupno zgodovino, mnogokrat pa sta morala prenašati tudi skupno bol in stisko. Zato sem mnenja — in če rečem to tukaj, potem to rečem v imenu moje dežele — da sta prav ta dva naroda predestinirana, postati pripravljavca poti za mirno bodočnost. Velike katastrofe, vojne in povojni časi so posejali mnogo nezaupanja med narodi. Naloga borcev za mir pa je odstraniti sovražstvo in se zavzemati za prijateljstvo.

Da bi se približali, smo poiskali pot kulturnih odnosov, ki naj izpolnjujejo več kot kulturne naloge, ki smo si jih zastavili. Več kot deset let trajajoča kulturna izmenjava med Koroško in Slovenijo potrjuje, da je bila to uporabna pot. In tako smemo nosilce kulture, pa naj si bodo iz Slovenije ali Koroške, imenovati pojoče in muzicirajoče diplomate med našima dvema narodoma, in sicer uspešne diplomate.

Mislim, da se prav v času, v katerem živimo in ki je poln nevarnosti, vsi narodi morajo najti, da bi lahko preprečili še večjo katastrofo, kot so bile zadnje. Tisti, ki smo te čase preživeli in ki smo spoznali tudi njihove posledice, si nič bolj ne želimo, kot da bi našim otrokom in otrokom naših otrok ne bilo treba doživeti podobne nesreče, kot smo jo doživeli mi.

Želimo samo, da bi ta kulturna izmenjava, ki je imela tako lepe uspehe, ostala med našima deželama in da bi še nadalje doživljala uspehe. Ti uspehi niso samo v korist naših obmejnih dežel Slovenije in Koroške, temveč so in naj bodo v interesu naše domovine in tudi v interesu jugoslovanskih narodov.

Tako misli Raab izvajati člen 7

Auf österreichischer Seite bleibt noch etwas zu tun, und zwar eine endgültige Regelung des Verhältnisses zwischen den deutsch- und windsch sprechenden Kärntnern und der slowenischen Minderheit. Das Minderheitenfeststellungsgesetz wird möglichst bald, spätestens im nächsten Jahr beschlossen.

(Bundeskanzler Ing. Julius Raab am 10. 10. 1960 in Klagenfurt)

Zato bomo volili
dr. Adolfa Schärfa

Za dostojanstvo človeka

Na devetnajstem zasedanju komisije OZN za človekove pravice, ki je bilo pred nedavnim v Ženevi, so pripravili osnutek deklaracije, ki zahteva ukinitve vseh oblik rasne diskriminacije. V posebni deklaraciji pa so poudarili, da je potrebno prenehati s politiko rasne segregacije in posebno s politiko apartheid.

Oblike rasne diskriminacije so na raznih področjih družbenega življenja različne. Obstoj diskriminacija na področju prosvete, zaposlitve, poklica, verskih in političnih pravic, nadalje so pojavi rasnih predsodkov, nacionalne in verske nestrpnosti itd. Tudi na zadnjem zasedanju komisije v Ženevi so predstavniki novoosvobojenih azijskih in afriških kakor tudi drugih držav opozarjali na razne oblike diskriminacij.

Generalna skupščina OZN je že na lanskoletnem zasedanju ugotovila, da je položaj, kar zadeva spoštovanje človekovih pravic in osnovnih svoboščin, še vedno zelo nezadovoljivo v mnogih delih sveta. Prav zato je zahtevala od komisije za človekove pravice, naj v letošnjem letu pripravi načrt deklaracije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, hkrati pa naj predlaga tudi načrte, kako bi se zagotovilo spoštovanje človekovih pravic.

V obdobju, odkar je bila sprejeta znana splošna deklaracija o človekovih pravicah (10. decembra leta 1948), je bilo že mnogo narejenega in pokazalo se je, da je imela velika vpliv po vsem svetu, kar se je še posebno čutilo v ustavah in zakonodajah novoosvobojenih držav. Vendar pa je praksa pokazala, da načel, ki so jih sprejeli v teh dokumentih, v mnogih državah v praksi ne spoštujejo, ali vsaj ne uresničujejo do take mere, kot bi jih morali. Pokazalo se je celo, da se je rasna diskriminacija v nekaterih deželah, in to še posebno v Afriki, celo okrepila.

Komisija za človekove pravice v Ženevi je izdelala osnutek deklaracije na podlagi treh načrtov, in sicer ameriško-danskega, sovjetsko-poljskega in podkomisije OZN za človekove pravice. Vsi trije načrti, četudi so bile med njimi razlike, pa so opozarjali, da se politika rasne diskriminacije izvaja v mnogih delih sveta in da še nadalje propagirajo miselnost, katere idejna podlaga je krepitev politike rasne diskriminacije.

Načrt deklaracije, ki so jo izdelali v Ženevi, bodo predložili v odobritev letošnjemu zasedanju Generalne skupščine OZN. S tem bodo določila deklaracije postala obvezna za vse članice OZN.

Za praktično uresničitev teh načel bo potrebno še precej borbe. Z likvidacijo raznih oblik diskriminacije pa bo človeštvo naredilo zopet velik korak naprej pri osvoboditvi človeka in o spoštovanju njegovega dostojanstva.

S. Lenardič

Novi notranji minister Olah

se je izrekel proti nadaljnjim podražitvam

Na svoji prvi fiskalni konferenci po prevzemu notranjega ministrstva je novi notranji minister Olah (SPÖ) zavzel stališče tudi do vprašanja podražitve kruha. Dejal je, da je notranje ministrstvo po zadnjih volitvah sicer moralo odstopiti pristojnosti v vprašanih cenah drugim ministrstvom (ki so pod vodstvom ÖVP-jevskih ministrov — op. ured.), vendar si je obdržalo pravico ugovora. In te pravice se minister Olah poslužuje zdaj v zvezi z nameravano podražitvijo kruha: Ne mislim na to, da bi v doglednem času dal privolitev za podražitev kruha — je dejal minister Olah — in je sploh nemo-goče, da bi prebivalstvo stalno vznemirjali in obremenjevali s podražitvami; kruh kot ljudska hrana predvsem družin z mnogimi otroci pa se zdaj sploh ne sme podražiti. Pri tem je minister Olah opozoril na čedalje večje vznemirjenje med širokimi plastmi prebivalstva zaradi stalnega naraščanja cen in poudaril, da je treba podraževanju napraviti konec.

O nalogah v zvezi s prevzemom novih pristojnosti je govoril tudi trgovinski minister dr. Bock, katerega ministrstvo je na podlagi novega koalicijskega sporazuma prevzelo pristojnosti v zunanji trgovini, ki so doslej spadale v delokrog zunanjega ministrstva. Kot glavno nalogo je minister poudaril prizadevanja Avstrije za ureditev odnosov z EWG in pri tem dejal, da pridružitve Avstrije k Skupnemu trgu nikakor ne bo v protislovju z avstrijsko nevtralnostjo.

Problemi nezadostno razvitih držav

tudi na dnevnem redu ministrske konference GATT

Čedalje večji prepad med visoko razviti in nezadostno razvitimi predeli sveta povzroča vedno večje težave pri reševanju najrazličnejših mednarodnih problemov, zato se s temi vprašanji bavijo ob vsaki možni priložnosti. Vprašanja nezadostno razvitih držav bodo tudi na dnevnem redu ministrske konference GATT (mednarodne organizacije za carine — op. ured.), ki bo med 16. in 21. majem v Ženevi, kjer se bodo sestali ministri za zunanjo trgovino držav članic te organizacije.

Na zasedanju, ki je bilo konec februarja, so določili splošne okvire dnevnega reda, konec marca in v začetku aprila pa so imenovali poseben komite in posamezne delovne skupine, da bi določili vsebino tako po-

stavljenega dnevnega reda ter pripravili poročila in predloge, ki jih bodo predložili ministrom. Ministrska konferenca bo pretrpela v glavnem tri probleme: znižanje carin, trgovino s kmetijskimi proizvodi ter odstranjevanje zaprek, s katerimi se srečuje trgovina v nezadostno razvitih državah.

Da je prišlo do sklicanja te konference, je v precejšnji meri vplival neuspeh Velike Britanije pri pogajanjih za vključitev v Skupno tržišče. Prav tako pa je pri tem igral pomembno vlogo tudi sklep OZN o sklicanju svetovne konference o trgovini in razvoju, in sicer zato, ker pri realizaciji sklepov ministrske konference GATT iz novembra 1961 o odstranjevanju težav, s katerimi se srečuje trgovina nezadostno razvitih držav, doslej ni bilo veliko storjenega. Sicer ni mogoče oporekati, da je GATT že marsikaj storil v spoznavanju problemov nerazvitih držav s tem, da je opozarjal na njihov pomen za nadaljnji razvoj ne samo svetovne trgovine, marveč tudi svetovnega gospodarstva nasploh. Opaziti je bilo tudi nekatere praktične rezultate in dejstvo je, da so preko GATT pritiskali v tej zvezi tudi na industrijske države. Vendar pa kljub temu pomeni to šele začetek reševanja problemov, s katerimi se srečuje trgovina držav v razvoju. V tem oziru pa je GATT pred novo fazo svoje aktivnosti, ki bi se morala bistveno razlikovati od dosedanje, v kateri je bila povojna liberalizacija trgovine v glavnem, če že ne izključno v korist samo industrijskim državam in njihovi ekspanziji.

Sredi aprila še okoli 80.000 brezposelnih

Socialno ministrstvo sporoča, da je bilo sredi aprila pri delovnih uradih javljenih 74.940 brezposelnih; med temi je bilo 44,4 odstotka moških in 55,6 odstotka žensk. V primeri s istim časovnim obdobjem lani je bilo letos stanje brezposelnih za 8043 oseb od-nosno za 12 odstotkov višje. Sklepajo, da je to stanje pripisati neugodnim vremenskim prilikam v letošnji zimi, pa tudi posledicam gospodarske stagnacije.

Velika sredstva za razvoj tujskega prometa

Tudi v sosedni Jugoslaviji igra tujski promet veliko vlogo v gospodarstvu, zato se v tujsko-prometnih središčih, na katerih je Jugoslavija posebno bogata, vsako leto prizadevajo, da bi izboljšali in povečali turistično-gostinske zmogljivosti. V zadnjih letih je bilo na tem področju narejenega že zelo veliko, kar je razumljivo vplivalo na čedalje večji dotok tujcev in je danes Jugoslavija po svoji tujsko-prometni privlačnosti med prvimi državami v Evropi. Tudi za letošnje turistično sezono se v Jugoslaviji pripravljajo s širokopoteznimi investicijami, ki so jih vložili v povečanje že obstoječih ter izgradnjo novih turističnih objektov.

Tokrat si hočemo nekoliko bližje ogledati to-zadevna prizadevanja na Koprskem, torej na območju koprške, piranske in izolske občine. Za izgradnjo novih turistično-gostinskih objektov na območju imenovanih treh občin so bila namenjena investicijska sredstva v skupni vrednosti 2342 milijonov dinarjev.

V piranski občini je največji objekt, ki ga gradijo s temi sredstvi, turistično naselje v Luciji, katero obsega stanovanjske hišice, restavracijo in kavarno. Druga velika investicija je dependansa hotela »Central« v Portorožu, medtem ko bodo v portoroškem hotelu »Palace« povečali prenočinske zmogljivosti s tem, da bodo terase zazidali v tujske sobe. V Piranu rekonstruirajo prostore turistično-gostinskega podjetja »Metropol« v samopostrežno restavracijo, ki bo imela kuhinjo z zmogljivostjo 500 obrokov hrane dnevno in bife za točenje pijače, v času glavne sezone pa se bo bife razširil tudi na teraso.

V koprski občini je največja investicija namenjena povečanju prenočitvenih in gostinskih zmogljivosti v Zusterni ter ureditev plaže. Celotni načrt obsega graditev hotela s 144 ležišči restavracije s 300 pokritimi sedeži in 500 sedeži na terasi ter ureditev plaže v dolžini 700 metrov. V Ankaranu gradijo dva hotela, v Konventu razširjajo restavracijo in urejujejo kuhinjo, centralno kurjavo, teraso in plažo. S tem se bodo prenočinske zmogljivosti povečale za 92 ležišč v hotelih ter gostinske za 170 pokritih sedežev in 132 sede-

žev na terasi. Koper bo pridobil 200 pokritih sedežev in 150 sedežev na trgu pred restavracijo s preureditvijo spodnjih prostorov pre-torske palače. Na Debelem rtiču predelujejo restavracijo in urejajo plažo ter parkirni prostor. V restavraciji bo 50 pokritih sedežev, na terasi pa bo mogoče postaviti 200 sedežev; urejeno bo približno 150 m plaže in 30 par-

kirnih prostorov. V turističnem centru Rižana pa gradijo pet weekend hišic z 20 ležišči.

V izolski občini bodo povečali avto-camp, zgradili hotele na Loretu (Belvedere) in uredili poti do plaže. Celotna zmogljivost motelov bo znašala 84 ležišč, avtocamp pa bo lahko sprejel 100 avtomobilov. Poleg tega bodo v doglednem času gradili še druge objekte ter uredili plažo in parkirne prostore.

Večina teh objektov bo dograjenih že do letošnjega 1. maja, pa tudi ostala dela, ki so se zaradi nenavadno dolge zime nekoliko zakasnila, bodo v glavnem končana še tekom meseca maja. Tako se bodo turistični kraji na Koprskem s pričetkom letošnje sezone predstavili s povečanimi in moderniziranimi objekti, namenjenimi tujskemu prometu.

Ameriški kapital v Zahodni Evropi

Kakor poroča newyorški »The Exchange«, ima zdaj približno 700 ameriških družb svoje podružnice izven ZDA. Najbolj se ameriški kapital prizadeva, da bi si ustvaril trdnj oporišča v deželah Zahodne Evrope, kjer so ameriške investicije leta 1961 dosegle 1,8 milijarde dolarjev, medtem ko so leta 1959 znašale šele 900 milijonov dolarjev.

Na ta razvoj vplivajo razni razlogi, med katerimi načrti v zvezi z zahodnoevropsko integracijo govorijo niso na zadnjem mestu. Poleg tega razlagajo dotok ameriških investicij v Zahodno Evropo tudi s porastom proizvodnih stroškov v ZDA, ki so znatno višji kot v Evropi; isto velja glede delovne sile, privlačuje pa tudi ekspanzija evropskega povpraševanja. Glavno vlogo pa razumljivo igra dinamika Skupnega trga, ki jo po-

vezujejo še s pričakovanjem, da bo z odpiranjem podružnic v državah članic Skupnega trga njegov neugoden vpliv na ameriški izvoz v znatni meri nevtraliziran.

Največ ameriškega kapitala je investirana v Veliki Britaniji, nekoliko pozneje pa so ameriška podjetja »odkrila« tudi Zahodno Nemčijo, Francijo in Italijo. Ameriške investicije so v glavnem osredotočene na nekaj industrijskih strok, med katerimi je zadnje čase posebno privlačna avtomobilska industrija. To »zanimanje« ameriškega kapitala je postalo že tako obsežno, da povzroča zaskrbljenost v evropski avtomobilski industriji, saj gre že za zmogljivosti, ki začenjajo presegati absorpcijske možnosti trga.

POŠIROKEM SVETU

NEW YORK. — Na sedežu OZN v New Yorku je bilo zasedanje Ekonomsko-socialnega sveta Združenih narodov (ECOSOC), katerega najbolj pomembni vprašanji sta bili poročila pripravljalnega odbora za svetovno konferenco o trgovini in razvoju ter deklaracija o načelih mednarodnega gospodarskega sodelovanja. Na zasedanju so sklenili, da bodo nadaljnje izdelave načel gospodarskega sodelovanja povezali z delom pripravljalnega odbora za svetovno konferenco. Precej pozornosti je ECOSOC posvetil poročilom mednarodnih finančnih organizacij in je bila v razpravi o njih poudarjena potreba po usmeritvi k zadovoljevanju potreb razvijajočih se držav.

BEOGRAD. — Jugoslovanski veleposlanik v Washingtonu je izročil predsedniku Kennedyju poslanico, ki mu jo je poslal predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito. Poslanica se nanaša na vprašanja, ki enako zanimajo Jugoslavijo in Ameriko. Ob tej priložnosti je imel jugoslovanski veleposlanik daljši razgovor z ameriškim predsednikom, med katerim sta razpravljala o vprašanjih, ki so jih dolga poslanica predsednika Tita. Po sestanku je veleposlanik dejal novinarjem, da o podrobnostih poslanice ne more govoriti, ker gre za osebni dokument, dodal pa je, da gre za pozitivna prizadevanja v korist dobrih odnosov in konstruktivnemu sodelovanju med obema državama.

SAN JOSE. — Dosedanji voditelj kubanskih emigrantov Cardona se je sprl z nekaterimi emigrantskimi organizacijami. Zapustil je svoj dosedanji sedež v Miamiu na Floridi (ZDA) ter zaprosil za azil v Kostariki. Predsednik Kostarike je izjavil, da bo azil za Cardona odobren pod pogojem, če njegova politična dejavnost ne bo ustvarjala nemirov v Kostariki.

MOSKVA. — Sovjetska revija »Mirova ekonomika i mednarodne otnoženja« piše, da se tako imenovani mednarodni komite za informacije in socialne akcije v Luksemburgu (CIA5) spreminja v mednarodni antikomunistični center. V članjenh je okoli 20 antikomunističnih organizacij, vodja komiteja pa je Fritz Kramer, bivši oficir hitlerjevske obveščevalne službe Abwehr.

CANBERRA. — Avstralski zunanji minister Garfield Barwick je izjavil, da Avstralija nasprotuje francoskemu namenu, da bi na Picniku opravljali poskusne jedrske eksplozije. V tem smislu je Barwick tudi na sestanku SEATO v Parizu izrazil francoskemu zunanjemu ministru de Murrville »globoko obžalovanje« in »zelo jasno razloži« avstralsko stališče ob francoskih načrtih, da bi preizkušali jedrske bombe na tihomorskem območju.

MARIBOR. — 12.članska delegacija avstrijskega sindikata kovinarjev in rudarjev je obiskala tovarno avtomobilov in motorjev v Mariboru. Po ogledu tovarne so imeli avstrijski sindikalisti razgovore s predstavniki podjetja, kjer so se predvsem zanimali za delavsko samoupravljanje in posebej za podrobnosti v zvezi z mandatno dobo samoupravnih organov ter načinom volitev v te organe. Pred povratkom v Graz je avstrijska delegacija povabila delegacijo sindikalnih delavcev TAM, naj obišče Graz.

NEW YORK. — Za 14. maj je sklicano izredno zasedanje Generalne skupščine OZN, na katerem naj bi preučili resen finančni položaj svetovne organizacije, ki je nastal zaradi njenih visokih izdatkov v zvezi z akcijami za ohranitev miru v Kongu in na Srednjem vzhodu.

MOSKVA. — V Moskvi so objavili besedilo načrta sovjetske deklaracije o raziskovanju in izkoriščanju vesolja, ki jo je delegacija Sovjetske zveze predložila prevnemu pododboru OZN za vesoljstvo. V tej deklaraciji poziva Sovjetska zveza vse države, naj se slovesno zavežejo, da bodo raziskovale in izkoriščale vesolje le za blaginjo in v korist vsega človeštva.

BONN. — Predsednik deželnega sodišča v Bonnu Becker je »prostovoljno zaprosil za upokoje iz zdravstvenih razlogov«. Tako se namreč glasi uradna formulacija, resnični vzrok za njegov odstop pa je v želji, da bi se izognil novemu škandalu, ker je javnost zvedela za njegovo nacistično preteklost. Ta visoki funkcionar v zahodnonemškem sodstvu je bil med vojno v zloglasnih Hitlerjevih naglih sodiščih in je izrekel smrtno obsodbe, ki jih kvalificirajo za »pravno sporne«.

LONDON. — Dobro poučeni londonski krogi trdijo, da bo predsednik britanske vlade Macmillan letos avgusta obiskal Švedsko. Vrnil bo obisk švedskemu predsedniku Erlanderju, ki je bil meseca marca v Veliki Britaniji. Po obisku na Švedskem pa bo Macmillan obiskal še Finsko.

DAR ES SALAM. — Združeno federalno stranko, do nedavna najmočnejšo politično organizacijo v Centralnoafriški federaciji bodo razpustili in namesto nje v vseh treh delih Centralnoafriške federacije, ki bo v kratkem razdeljena na države Severna in Južna Rodžija ter Njasa, ustanovili posebno federalne stranke. Predsednik federalne vlade in vodja stranke Roy Welensky je dejal, da se bodo tudi nove avtonomne stranke borile za privilegije belih priseljencev.

ALŽIR. — Predsednik alžirske vlade Ben Bela je napovedal, da bosta meseca maja obiskala Alžirjo predsednik Združene arabske republike Naser in predsednik kubanske vlade Fidel Castro. Obisk predsednika Naserja je predviden za čas od 3. do 8. maja, vendar še ni gotovo, ali bo tudi Castro v istem času bival v Alžiriji.

LAUSANNE. — Na seji političnega odbora medplatinarne unije je bil z veliko večino sprejet poljski predlog, naj bi v Evropi uredili brezatomsko področje. Ameriški predstavnik se je izrekel proti temu predlogu in dejal, da bi ureditev brezatomske cone spremenila ravnotežje sil v škodo Amerike, kar bi imelo »strašne posledice«.

MOSKVA. — Znani sovjetski znanstvenik Nikolski je izrazil bojazn, da bo nedavna katastrofa, ki jo je doživela ameriška atomsko podmornica »Thresher«, imela nevarne posledice za človeštvo, ker ni izključeno, da bo njen atomski reaktor zastrupil ribe v velikem delu Atlantika.

Ob spominskem dnevu žrtv nacizma:

„Bodočnost je vera! Kdor zanjo umira, se vzdigne v življenje, ko pade v smrt“

V ponedeljek, dne 29. aprila, bo minilo 20 let od tistega dneva, ko je nacistični rabelj na Dunaju izvršil obsodbo nad 13 koroškimi Slovenci iz Sel ter okolice Železne Kaple in Borovelj, ki jo je nad njimi 9. aprila 1943 izrekel predsednik berlinskega Volksgerichtshofa Freissler po tridnevem procesu v Celovcu. Usmrčeni so bili — preprosto povedano — zaradi tega, ker usode koroških Slovencev po izselitvi aprila 1942 niso hoteli več gledati prekrižanih rok, marveč so se uprli genocidu nad našim ljudstvom. Ta vzrok smrtne obsodbe je v teku procesa priznal tudi krvnik Freissler.

Že pred to množično smrtno obsodbo je postala vrsta koroških Slovencev žrtv nacističnega terorja. Tako se letos zlasti spominjamo

● pefindvajsetletnice smrti škocijskega župnika Vinka Poljanca, bivšega deželnega poslanca in predsednika Slovenske prosvetne zveze,

● in dvajsetletnice smrti narodnega he-

roja Franceta Pasterka-Lenarta, prvega komandanta koroškega partizanskega bataljona.

Župnik Vinko Poljanec je umrl 25. avgusta 1938 na posledicah zastrupitve z zaporu, kamor so ga po „prevzemu oblasti“ vrgli koroški nacistični mogotci. France Pasterk-Lenart pa je izkrevavel 4. aprila 1943, ko je bil v borbi za Mežico zadet od fašistične krogle.

Ob spominu na 13 obglavljenih in ob spominu na proces, kjer je z njimi izmed 100 aretiranih sedelo na zatožni klopi še nadaljnjih 24 koroških Slovencev, pa nam spomladanski dnevi vsakega leta obujajo spomin tudi še na žrtve krvavega nacizma med letom 1943 in 1945. Med njimi nam zlasti prihaja v spomin

● Pöckova družina iz Rut nad Ločami ob Baškem jezeru, ki so jo po 25. aprilu 1944 do zadnjega člana ugonobili v koncentracijskih taboriščih;

● gestapovski uboj Aleša Einspielerja, Flo-

rija Križnarja in Valentina Švarca iz Bistrice v Rožu dne 5. maja 1944 in na vse tiste, ki so po tem uboju izmed 80 aretiranih umrli po koncentracijskih taboriščih;

● dvanajstčlanska Peršmanova družina iz Lobnika, ki so jo SS-ovci ubili pred njenim domom, tega pa zažgali;

● ob vseh teh pa se spominjamo tudi vseh tisočev trpinov in junakov, ki so jih gestapo, SS in policija po izselitvi 1942 množično pregnali z njihovih domov po Podjuni, Rožu, Gurah in Zilji v krvave gestapovske ječe in taborišča smrti Dachau, Mauthausen, Ravensbrück, Auschwitz in druge.

Spomini na naše žrtve v letih 1938—1945 nam ne budijo strasti maščevanja, marveč nas le utrjujejo v spoznanju, da na teh žrtvah temelji naš nadaljnji obstoj. Pri tem pa vedno spet poudarjamo pripravljenost na sožitje in sporazumevanje vseh, ki dobro mislijo in ki sta jim demokracija in mir srčna stvar.

Iz spominov na april leta 1943

V sedmih letih našega križevega pota je bil april navadno mesec najhujšega nacističnega terorja nad koroškimi Slovenci. Najbolj masivna in v svojih posledicah najbolj grozna pa sta bila april leta 1942 in april leta 1943.

14. in 15. aprila 1942 sta krvoločna SS in nacistična policija pričeli izvajati ukaz za fizično iztrebljenje koroških Slovencev. Pod puškinimi kopiti in bajoneti je moralo v teh dneh zapustiti nad 300 koroških družin svoj dom in svojo rodno grudo in med krutimi žalitvami in podivjanim psovanjem nastopiti pot preganjanja in stradanja po izseljeniških taboriščih.

Drugi akt tega genocida nad koroškimi Slovenci je bil april leta 1943. Koroške nacistične organizacije in gestapo so ga pripravljale že od jeseni 1942. Njegov očitni namen je bil z najkrutejšo silo zadušiti protinacistični odpor in narodnoosvobodilno misel med koroškimi Slovenci, ki sta se porodila po strašnih dnevih množične izselitve aprila 1942. Gestapo je med oktobrom 1942 in januarjem 1943 izvedla v okolici Sel, Železne Kaple in Borovelj nad 100 aretacij. V svoje zapore je poglala slovenske kmete in delavce in njihove družine. Tam so bili izročeni na milost in nemilost največjim surovežem, ki niso štedili s sredstvi, če je šlo za to, da bi dosegli zaželjeno priznanje ali potrdilo »krivde«. Pretepi in mučenja teh jetnikov so se skozi več mesecev vrstili dan za dnem, preden je bila skonstruirana odgovarjajoča obtožnica.

Ko je bilo tako daleč, se je 6. aprila 1943 berlinski Volksgerichtshof s svojim predsednikom, krvnikom Rolandom Freisslerjem za 3 dni preselil v Celovec, kjer je sodil 37 koroških Slovencev, ki so bili obtoženi, da so »dezertirali in zločinci, ki terorizirajo bojujoče se ljudstvo, ki napadajo in plenijo kmete in zverinsko morijo nemške in rajhu zveste moše ter spodbujajo mir in red...« Po tridnevem procesu, ki naj bi ustvarjal našo ljudstvo, je krvnik Freissler 9. aprila 14 obtoženec obsodil na smrt, preostale pa na skupno 98 let ječe. Kako grozna in nečloveška je bila ta obsodba, naj pokažeta dva primera iz utemeljitve obsodbe:

● Ker je dala svojemu bratu Maksu, ki je šel v partizane, krožnik juhe, je bila Olga Kelih obsojena na 5 let ječe.

● Na 5 let ječe je bila obsojena Katarina Pristovnik, ker je želela videti svoje tri brate, ki so se skrivali pred nacistično policijo. Tako je krvnik Freissler 9. aprila 1943 delil v Celovcu tudi smrtno kazni in kazni do 12 let ječe za »priznanja« obtožencev, ki jih je gestapo po znanih receptih izsilila. Kako je prišla gestapo do obtožb, sodišče pa do utemeljitve v obsodbi, ki so obsegale 25 strani in ki so

Bekanntmachung.

Die am 9. April 1943 vom Volksgerichtshof wegen Vorbereitung zum Hochverrat und Feindbegünstigung zum Tode und zum dauernden Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte verurteilten

Thomas Olip aus Zell Pfarre (Kreis Klagenfurt), 29 Jahre alt,
Johann Drašče aus Unterjurg (Kreis Klagenfurt), 40 Jahre alt,
Johann Doujat aus Gerlach, 37 Jahre alt,
Franz Gregoritsch aus Zell-Pfarre, 41 Jahre alt,
Franz Pristovnik aus Zell-Pfarre, 32 Jahre alt,
Florian Kelih aus Zell-Schalda, 34 Jahre alt,
Bartholomäus Drašče aus Zell-Pfarre, 40 Jahre alt,
Johann Drašče aus Zell-Pfarre, 17 Jahre alt,
Ulrich Kelih aus Zell-Schalda, 30 Jahre alt,
Franz Weinzierl aus Zanghen (Kreis Bölkermarkt), 30 Jahre alt,
Georg Pasterl aus Böhling (Kreis Bölkermarkt), 40 Jahre alt,
Michael Schupanz aus Obriach, 33 Jahre alt,
Maria Olip geborene Schupanz aus Eisentappel, 30 Jahre alt,

sind hingerichtet worden.

Die Verurteilten haben im Kriege im deutschen Rauterngau kommunistisch eingestellten bewaffneten Banden angehört, die Gebiete des Reichs vom Reich losreißen wollten und zu diesem Zweck Deutsche ermordeten, Gefolge plünderten und die reichstreuere Bevölkerung sonst terrorisierten.

Berlin, im April 1943.

Der Oberreichsanwalt beim Volksgerichtshof.

Druck: Götterdämmerung, Berlin 2.2. 1120 (2.30) (12362)

bile objavljene šele 16. aprila 1943, najbolj pričajo pisma na smrt obsojenih pred obglavljenjem. Tako je 23-letni Franc Pristovnik pisal svojim:

»...Pripravljati se moramo na smrt. Komaj čakamo, da bomo rešeni tega trpljenja. Zakaj umrjemo, vemo...«

Podobno je pisal svoji ženi tudi Dovjak Ivan v svojem zadnjem pismu:

»...Bodi močna, ne ustraši se. To je moje zadnje pismo. Danes moram umreti. Po dolgih mukah bom rešen tega trpljenja. Saj veš, da je bilo vse moje življenje od zibelke do groba samo trpljenje...«

In še 18 let stari Janez Oraže, Ožbavtov Hanzej:

»...To sem zaslužil samo za svojo dobroto, ker sem bil z vsakim človekom predober. Svojega materinega jezika pa ne zatajim, tudi v zadnji uri ne...«

Le enemu od 14 na smrt obsojenih, Tomažu Olipu z Obirske, je pomagalo posredovanje, da mu je bila

smrtna kazen spremenjena v kazen na ječo, toda zaradi prestopnega trpljenja in večnega mučenja je kmalu za svojimi obglavljenimi tovariši izdihnil v svoji ječi.

Smrtna obsodba nad ostalimi trinajstimi obsojenci je bila izvedena 29. aprila 1943 na Dunaju. Po hudem trpinčenju in po težkih presta-

Ze zdavnaj zadoneli zvonovi so v slovo, potem pa iz lin visokih so jih vrgli na zemljo. Nastala zdaj tihoča je in žalost biva tod, in smrt je zdaj kraljica, kralj pa je gospod.

Vzdrami se koroški kmet, dozorela je doba, če drag ti dom je in tvoj svet, da ga ne uniči zloba.

Imam le majhen dom, a ljubim ga zvesto, zanj bi podal se v grom s srcem in roko.

nih mukah je z njo pred 20 leti prenehalo biti srce 13 koroških slovenskih »pavrov, holcarjev« in delavcev, ki niso zagrešili drugega, kot da so se uprli preganjanju našega ljudstva z rodne grude in ker niso hoteli nič drugega, kot je pel ljudski pesnik iz njihovih vrst Franc Weinzierl — Markučev Franci:

13 imen — 13 junakov

Ko po dvajsetih letih listamo po njihovih življenjskih, ne najdemo med njimi strahopetcev in ne razberemo nič takega, kar bi kakorkoli kalilo njihovega dostojanstva človeka. Njihova imena so imena preprostih ljudi s klenim značajem, ki so se brez omarjenja odločili za borbo proti krivici in nasilju, za dostojanstvo človeka. Kot take si hočemo ob dvajsetletnici njihovega obglavljenja vtisniti v spomin vseh trinaest, ki so živeli z nami in trpeli za nas:

● DOVJAK IVAN, puškar iz Borovelj, rojen 23. decembra 1905, od gestapo aretiran 4. decembra 1942, zapustil je ženo in dva otroke.

● GREGORČIĆ FRANC, kmet pri p. d. Hlipčniku v Selah pri Cerkvi, rojen 1. oktobra 1901, od gestapo aretiran 1. decembra 1942 s tremi sestrami. Ena od njih — Neža — 27. novembra 1944 umorjena v Auschwitzu, druga — Marija — umrla na posledicah priustanega trpljenja 18. maja 1946.

● KELIH FLORIJA, gozdni delavec v Selah na Sotli, rojen 30. aprila 1908, od gestapo aretiran 12. januarja 1943, zapustil ženo s 4 otroci.

● KELIH URH, kmetijski delavec v Selah na Sotli, rojen 22. junija 1912, od gestapo aretiran 12. januarja 1943 skupno z očetom Jernejem in materjo Angelo Travnik ter sestro Ševino Švajger. Mati umrla v koncentracijskem taborišču Auschwitz.

● OLIP MICKA, delavka v Železni Kapli, rojena 20. marca 1913 v Obirski pri Železni Kapli, od policije ujeta 28. oktobra 1942 na sestanku pri Golobu v Obirski.

● OLIP TOMAZ, gozdni delavec v Selah pri Cerkvi, rojen 15. decembra 1913, ujet kot partizan 1. decembra 1942, je zapustil popolnoma ohromelo mater, katere edina opora je bil.

● ORAŽE JAKOB, gozdni delavec pri Matlau v Selah, rojen decembra 1902, obsodjen, ranjen in ujet od policije v zimi 1942-43, pozneje aretiran tudi brat Boštjan, ki so ga v celovških zaporih živčno uničili.

● ORAŽE JERNEJ, mali kmet pri p. d. Ožbavtu v Selah pri Cerkvi, rojen 12. avgusta 1902, od gestapo aretiran 1. decembra 1942.

● ORAŽE JANEZ, poštni uslužbenec in nečak Jerneja Oraže, rojen 12. maja 1925 v Selah pri Cerkvi, aretiran 12. januarja 1943, z njim je gestapo zaprla tudi mater Ano, sestro Jerneja Oraže, ki jo je sodišče obsodilo na 5 let kaznilnice.

● PASTERK JURIJ, kmet pri p. d. Tavčmanu v Lobniku pri Železni Kapli, rojen 12. aprila 1903, brat narodnega heroja Franceta Pasterka-Lenarta, od gestapo aretiran 17. novembra 1942. Pozneje sta bili aretirani tudi žena Katarina in sestra Ana ter obsojeni na 3 oz. 2 leti zapore, sestra Tina in Marija pa sta bili z Jurjevimi otroki Jurjem in Francijem izseljeni.

● PRISTOVNIK FRANC, kmetijski delavec v Selah pri Cerkvi, rojen leta 1910, jeseni 1942 aretiran in na sveti večer 1942 v zaporu tako pretepen, da ni bilo na njem toliko zdrave kože, da bi lahko položil prst na njo. Aretirana je bila tudi njegova sestra Marija, ki se je šele koncem vojne vrnila iz koncentracijskega taborišča.

● WEINZIERL FRANC, kmet pri p. d. Markuču na Sotli pri Rebrici, rojen 4. septembra 1912, aretiran 14. novembra 1942 skupno s sestro Lizo Rigelnik, ki je bila vržena v koncentracijsko taborišče.

● ZUPANC MIHA, delavec v Obirski, rojen decembra 1909, od policije aretiran 23. novembra 1942, zapustil ženo in 3 otroke. Pred njim sta bila 17. novembra aretirana starša Miha in Barbara Zupanc, ki sta prebila vojno v koncentracijskem taborišču. Njegova sestra Micka Olip je bila z njim obglavljena, brat Janez Zupanc, ki je bil eden prvih organizatorjev narodnoosvobodilne borbe na Koroškem, pa je 14. oktobra 1943 padel pri Šmarjeti v Rožu.

veličina naših 13 obglavljenih: Pokazali so nam pot borbe za naš obstoj, za naše pravice in za našo svobodo. In naše ljudstvo je tedaj razumelo njihov klic in naše ljudstvo ga razume danes, ko se ob dvajsetletnici njihove smrti klanja njihovega spominu. Slava jim!

Važno za volilce:

Kako bomo volili?

Za nedeljske volitve zveznega predsednika velja — kakor smo opozorili že v zadnji številki našega lista — po zakonu volilna dolžnost. Vsak volilni upravičenec je torej dolžan, da gre na volišče in odda svoj glas, kajti za tistega, ki se brez tehtnega vzroka volitev ne bi udeležil, predvideva zakon občutno kazen.

Kakor pri zadnjih državnoborskih volitvah, tako so tudi za tokratne predsedniške volitve predpisane uradne glasovnice. Na njih so po abecednem vrstnem redu navedeni vsi trije kandidati, torej: Kimmel, Raab in Schürf. Za vsakim imenom pa je natisnjen krog, v katerega je treba pri tistem kandidatu, ki ga hočemo voliti, napraviti znak. Odnosno krog prekrizati, in sicer tako, da je nedvoumno razvidno, za katerega kandidata smo se odločili.

Torej kako bomo volili?

Ob prihodu na volišče se bomo najprej legitimirali s kakšnim osebnim dokumentom, nato pa nam bo predsednik volne komisije izročil glasovnico in prazno kuverto. V volilni celici bomo na glasovnici prekrizali krog za imenom „Dr. Schürf“ (torej za dnji krog spodaj), glasovnico vtaknili v kuverto in le-to zaprto spet izročili predsedniku volilne komisije. S tem smo svojo volilno dolžnost opravili in volišče spet lahko zapustimo.

Za vsak primer opozarjamo, da postane oddani glas neveljaven, če na glasovnici v nobenem krogu ne napravimo ustreznega znaka; prav tako neveljavno pa volimo takrat, če napravimo znak v več kot v enem krogu. Zato bodimo previdni in glasujmo pravilno, kajti vsak posamezni glas lahko odloča o tem, kdo bo za nadaljnjih šest let kot novi zvezni prezident izpolnjeval dolžnosti najvišjega predstavnika države!

„Teden gozda“

Pod geslom »Dežela gozda Avstrija — evropsko okrevanje« je letos od 21. do 28. aprila »Teden gozda«. Dnevi so posvečeni poglobljeni pozornosti tej dragoceni dobrini narodnega gospodarstva — gozdu kot dobavitelju surovin za najrazličnejšo uporabo ter darovalcu svežega zraka, čiste vode ter sproščanja za današnjega živčno razvranega človeka, ki najde prav v gozdu blagodejen mir, počitek in okrevanje.

»Teden gozda« praznujejo že nad petnajst let ne le v Avstriji, temveč tudi v mnogih drugih deželah. Na strokovnih zborovanjih, v šolah in tisku opozarjajo na pomen gozda, na njegovo načrtno in racionalno izkoriščanje, nego in zaščito, da bi ostali avstrijski gozdovi, s katerimi je z nad trideset lesnimi vrstami pogozdena 40-odstotna površina, ali 3,3 milijona hektarjev, tudi v bodoče vir blaginje, zdravja in narodnega bogastva.

Nad vse važna je gospodarska vloga gozda, kajti statistično je dognano, da daje avstrijski gozd delo in kruh 20 do 25 odstotkov vsega prebivalstva posredno ali neposredno od prodaje lesa do predelave v industriji in obrti. Za kmeta pomeni gozd sploh hrbtenico njegovega gospodarstva. Avstrijski narodni dohodek je leta 1961 znašal 162,2 milijarde šilingov, k temu so gozdno gospodarstvo ter lesno-predelovalna industrija in obrt doprinesli 11,8 odstotka. Ne nazadnje pa prinaša gozd pomembne devize iz eksportne trgovine tudi v državno blagajno.

Posebnost gozdnega gospodarstva je gotovo v dolgoročnem načrtovanju, ker večina naših lesnih vrst je za sečnjo zrela šele po mnogih desetletjih, v polni zrelosti šele po 100-letnem življenju. Za pravilno in smotno gozdno gospodarstvo je potrebno tudi znanje, ki naj si ga posebno kmečka mladina osvaja z branjem strokovnega tiska, na tečajih in v kmetijski šoli.

Nad pol stoletja obstoja in delovanja živinorejske zadruge

Pilberk. — Pred nedavnim je bila skupna seja upravnega in nadzornega odbora Živinorejske zadruge za Libuče in okolico. Skoraj polnoštevna udeležba članov obeh odborov je pokazala, da se odborniki zanimajo za zadržne zadeve, v tem primeru za svojo živinorejsko zadrugo. Živinorejska zadruga za Libuče in okolico obstoja že nad petdeset let. Pred dobrimi petdesetimi leti so se že našli razgledani kmetje, ki so spoznali za koristno, da je mogoče uspešno živinorejo, ki naj predstavlja v naših krajih eno najbolj pridobitno gospodarsko področje, pospeševati le v okviru zadruge z medsebojno samopomočjo in vzpodbudo. Da, prav posebno v naših krajih, ki so bili že od nekdanj gospodarsko zaostali ter načrtno zanemarjeni in zaradi tega nerazviti, so razmere narekovale zadržno samopomoč.

Rajni Štefan Kralj, kmet na Dolgi brdi, je kot prvi načelnik zadruge organiziral nekaj uvidnih kmetov, da so kupili obsežno Šlibarjevo posestvo na vrhu Belšaka ter ga namenili za zadržni pašnik. Prvemu načelniku zadruge je sledil Alojz Milač, kmet na Blatu, ki je zadrugo vodil dolga leta po plebiscitni dobi v zelo hudih začetnih razmerah in pozneje v letih splošne gospodarske sliske. Za njim je prevzel načelniško funkcijo Janez Kos, p.d. Kos na Šmarjeti, ter jo vodil do let po drugi svetovni vojni v hudih razmerah, ko so nacisti po svoji volji gospodarili na zadržnem posestvu. Sedanji predsednik upravnega od-

bora je zbornični svetnik Mirko Kumer, kmet na Blatu.

Škoda je, da 50-letnice svojega obstoja zadruga ni primerno praznovala in slavje posvetila poglobitvi zadržne zavesti, mor-da pa se bo zamujeno še nadoknadilo.

Na sporedu seje so bile zadržne zadeve, kakor med drugim pregled računskega zaključka za preteklo poslovno dobo ter branje revizijskega poročila in potrebni sklepi k temu. Revizijo je po svojem revizorju izvedla Zveza slovenskih zadrug. Navzoči revizor Zveze, dipl. trg. Millionig, je raztolmačil računski zaključek. Le-ta predloži v suhih preverjenih številkah gospodarsko stanje zadruge in kdor razume računski zaključek in bilanco, ima takorekoč celotno stanje podjetja na dlani, stanje napredka ali nazadovanja. Računski zaključek, ki bo predložen v odobritev občnemu zboru 19. maja, prikazuje pozitivne številke.

Tudi revizijsko poročilo, saj vemo, da revizor pregleda in prebrska vse, kar je tudi prav in more biti le v korist zadruge, ni neugodno. Pri nasvetih bi se dotaknili le tega, kar bi bilo treba nujno izpopolniti. Naloga zadruge ni le v tem, da smatra kot edino delo prizadevanje za upravljanje zadržnega posestva in zadržnega pašnika, povezano s prevzemom mlade govede na pašo v poletnih mesecih. Naloga zadruge so po § 2 njenih pravil mnogo obsežnejše. Z vsemi sredstvi in največjo vneto je treba pospeševati izboljšanje živinoreje, kakor na primer s preskrbovanjem selekcionirane govede, to se pravi izbiri najboljših živali za

Edina napaka, ki jo očitajo propagandisti ostalih dveh kandidatov zveznemu prezidentu dr. Schürfu, je, da odklanja vstop FPÖ v vlado.

Koroški Slovenci bomo prav zaradi tega volili

dr. Schürfa

Bilančna vsota Deželne hipotečne banke nad 1 milijardo

Na tiskovni konferenci v petek prejšnji teden je direktor Deželne hipotečne banke posredoval javnosti računski zaključek podjetja za leto 1963. Zavod pripada koroški deželi ter izkazuje bilanca za preteklo poslovno leto zelo aktivno sliko. Letna bilančna vsota je dosegla znesek ene milijarde 144 milijonov šilingov. Hipotečni zavod je prvič zaključil svojo bilanco z vsoto nad milijardo šilingov.

Direktor je naglasil dva bistvena uspeha zavoda, namreč presežek ene milijarde šilingov v bilančnem računu ter pravočasno zgraditev novega upravnega poslopija v Domgasse. Z novim poslopijem, ki pomeni tudi okras za Celovec, ima zavod lepe, moderne in sodobne poslovne prostore za dolgo dobo let.

Hipotečna banka je v preteklem letu dovolila 1245 novih posojil v znesku 122,6 milijona šilingov. Posojila je koristilo tako zasebno kot komunalno gospodarstvo. Skupno stanje posojil zavoda je 6506 z vsoto 547,6 milijona šilingov.

Vloge so v primeri s poslovnim letom popreje narasle za 95,8 milijona šilingov, to je za 21,3 odstotka. Likvidnost zavoda je ob koncu leta znašala 90,3 odstotka, kar je gotovo edinstveno. Likvidnost pomeni, da ima zavod vsak čas na razpolago sredstva za kritje 90,3 odstotkov svojih obveznosti.

Postavka čistega dobička za poslovno leto 1962 znaša nad 4 milijone šilingov. Lastni ka-

Spodnje Vinare

Pred nedavnim smo v našem kraju doživeli vesel družinski dogodek, o katerem hočemo danes poročati. Sveža, nadebudna kot pomladanska rast zelenja in cvetja, sta sklenila mlada človeka novo družinsko celico. Našla sta se za skupno življenjsko pot, enaka po vzorih in idealih, ki sta jih črpala v zglednih naših družinah, iz katerih sta vzrasla. Poročila sta se France Polzer, p. d. Vaznikov v Spodnjih Vinarah, in Marija Wutej, p. d. Žerjakova iz Pecelj. France je poklicno poštar in nameščen v Sinčevsi. Doma je bil priden prosveščen, igralec in pevec, svojo izobrazbo pa si je izpopolnil tudi kot gojenec kmetijske šole v Podravljah. Prav tako je tudi Marija brihtna, delavna in bogata lepih lastnosti.

Mlademu novoporočenemu paru čestitamo ter mu želimo srečo in vse najlepše prav mnogo let.

pital zavoda je znašal ob koncu lanskega leta 37,3 milijona šilingov, v znesku pa niso upoštevane tihe rezerve.

Gradbeni stroški za novo upravno poslopije so dosegli 13,3 milijona šilingov, stroški za novo opremo pa 1,2 milijona šilingov ter za dva knjigovodska avtomata in druge pisarniške stroje 500.000 šilingov. Delovni kolektiv zavoda šteje 42 oseb.

Železna Kapla — Radiše

Na velikonočni ponedeljek je bilo v Železni Kapli živahno, razgibano in veselo razpoloženje, ki je trajalo do zore drugega dne. Naravnost ljudska slavnost je bilo poročno slavje mladega para, ki je ta dan sklenil zvezo za življenje, ne le iz materialnih vidikov, marveč v odločilni meri zaradi tega, ker novoporočenca družijo skupni ideali: ljubezen do rodu, iz katerega sta izšla, predanost slovenskemu kulturnemu življenju, predvsem gojenju in pospeševanju naše neminljive in vedno lepe slovenske pesmi.

Naša pesem je dala tudi edinstven pečat ženitovanjskemu slavlju kar od začetka in vse do konca. Pa je vendar treba povedati, kdo sta tista srečna, ki sta se poročila in bila deležna tako prisrčne in izredne pozornosti. Nevesta je bila Marija Zupanc, p. d. Piskernikova iz Spodnje Obirske, ženin pa Stanko Wrulich, sin znanega in priznanega našega zborovodje Šimeja Wrulicha, p. d. Zulechnerja na sončnih Radišah.

Pri cerkvenih poročnih obredih, ki jih je opravil radiški župnik, sta prepevala dva zbora. Na koro kapelški mešani zbor pod vodstvom Vladimirja Prušnika, spodaj v cerkvi pa radiški moški zbor pod vodstvom ženinovega očeta Šimeja. Med povorko od cerkve do Besserjeve gostilne, kjer je bila svatovščina, je bilo živo, številni gostje niso mogli krotiti svojega navdušenja ter so že medpotoma vrisali in prepevali.

V prostorih pri Besserju je bila ženitnina, ki je navzoči ne bodo kmalu pozabili. Gostje so se z mlado nevesto in mladim ženinom v sredi predali sproščenemu veselju. Domači in radiški pevci in tudi skupno so vsi pridno prepevali. Zapeli so mnogo lepih pesmi, dobro in doživeto, ki so kipele iz globine in naše najlepši odmev v srcih vseh svatov. Bajdnovi muzikanti pa so ubrali na svojih instrumentih poskočne »viže« in nobenega ni bilo, ki ga ne bi zasrbele pete ter so se mladi in stari pari zavrteli v veselem plesu. Manjkalo pa tudi ni druge vsakovrstne v tak dogodek spadajoče za-

OBVESTILO

Zveze slovenskih izseljencev

Zveza slovenskih izseljencev sporoča, da bo imela svoj letošnji

redni občni zbor

v nedeljo, dne 5. maja 1963, s pričetkom ob 8.30 uri v Modri dvorani Doma glasbe (Konzerthaus) v Celovcu.

Vsi člani Zveze slovenskih izseljencev so prisrčno vabljeni, da se udeležijo občnega zbora, ki je vsakoletna manifestacija žive izseljeniške zavesti in hkrati izpoved nezlomljive življenjske volje koroških Slovencev.

Po občnem zboru se bomo na slavnosti, ki bo ob 10. uri v Veliki dvorani Doma glasbe, poklonili spominu žrtve nacizma.

Zveza slovenskih izseljencev

pleme, kontrolo krmljenja in mleka — in seveda tudi s skupnim izboljševanjem in vzdrževanjem zadržnega pašnika. V stroko spadajo tudi poučna predavanja, prirejanje živinskih razstav in nagrajevanj, kar naj vzpodbuja živinorejce k tekmovanju. Zadruga je v zadnjih letih za izboljšanje zadržnega pašnika, predvsem tudi na pobudo in s sodelovanjem Zveze slovenskih zadrug, golovo precej storila ter je iz tega prizadevanja viden tudi lep uspeh.

Na tej seji se je sklenilo, da bo zadruga v bodoče skušala posvečati svoje prizadevanje za živinorejsko strokovno izobrazbo pri svojih članih s predavanji in poučnimi izleti ter ožjim stikom s kmetijsko šolo v Podravljah, kjer bo gotovo tudi naš domačin, upravnik šolskega posestva ing. Nace Nachbar, pripravljen posredovati koristne nasvete in pobude o krmu, travništvu, pravilnem krmljenju in o živinoreji sploh.

Tudi to je ena izvrstna koristna in hvaležna dejavnosti živinorejske zadruge.

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kotmari vasi

v a b i n a

občni zbor

ki bo v nedeljo, dne 28. aprila 1963, ob 11.30 uri v prostorih Hranilnice in posojilnice v Kotmari vasi.

Na občnem zboru bomo razpravljali o sedanjem delovanju društva in sklepali o načrtih za prihodnost.

Vse člane društva in prijatelje naše prosvete vabi k udeležbi odbor

bave, hkrati pa je treba pohvaliti tudi prvovrstno postrežbo.

O novoporočenem paru ni potrebno veliko navajati. Marija in Stanko sta zrasla iz zdravih korenin zavednih, poštenih in značajnih slovenskih družin, kjer vlada duh čistega plemenitega idealizma ter navdušenje za vse lepo in dobro. Razen vsakdanjega dela, ki mu z ljubeznijo posvečajo vse sile v borbi za blaginjo družin, je v družinah zvesta spremljevalka naša kultura, predvsem pevska in stara

Ob dvajsetletnici obglavljenja 13 koroških Slovencev bo v radiu Celovec v ponedeljek, dne 29. aprila 1963 ob 18.00 uri spominska oddaja

resnica je, da so tam dobri ljudje, kjer se rado poje. Po zgledu očeta Šimeja in njegove žene ter nevestinih roditeljev vnašata novoporočenca te dragocene kulturne dobrine v okolico med tovariše in tovarišice. Požrtvovalno sodelujeta v naši prosveti in pripravi smo, da bosta zvestobo mladostnim lepim vzorom ohranila tudi v bodoče in v tem duhu vzgajala svoj naraščaj v sveži novi družinski celici.

Mlademu novoporočenemu paru srčno čestitamo in želimo obilo sreče prav mnogo let na njuni skupni življenjski poti.

Pincavski sejem v Feldkirchenu

Pincavska rejska zveza za Koroško in Vzhodno Tirolsko bo priredila v petek, dne 3. maja 1963, ob 9.30 uri svoj drugi letošnji pincavski plemenski sejem v Feldkirchenu. Na sejem bodo postavili 120 bikov ter 30 krav in telic. Vse živali izvirajo iz priznanih tbc- in bangovih boleznih prostih obratov. Že izvedena ocena bikov jamči možnost za nakup nadpovprečne kvalitete.

KOLEDAR

Petek, 26. april: Klet in M. Sabota, 27. april: Cila
Nedelja, 28. april: Pavel
Ponedeljek, 29. april: Peter
Torek, 30. april: Katarina
Sreda, 1. maj: Praznik dela
Četrtek, 2. maj: Alanozij

MALA VOJNA

Veliki trg v središču mesta je odmeval od oglušajočih krikov in smeha. Ob sredah, če je bilo lepo vreme, so se na tem prostoru zbirali otroci bližnje okolice. V senci velikih kostanjevih dreves so prirejali svoje igre.

Danes je vojna ločila dve plemen. Na eni strani so Indijanci, okrašeni s pisanimi kurjimi ali petelinjimi peresi, vihteli svoje lesene puščice, na drugi strani pa so se kavboji, ponosno dvigajoč tribarvno zastavo, pravkar pogrnali v juriš z leseno puško ali pištolo v rokah. Kot navadno je tudi tokrat vodil igro Robert, najdrznejši v skupini.

V trenutku pa, ko so Indijanci zagnali svoj bojni krik in se pripravili, da odbijejo sovražnikov napad, je Robert nenadoma ukazal:

»Stoj! Nehajte z manevri. Naš cilj je tale vohun,« in s prstom je pokazal na dečka njihove starosti, ki je stopal ob zidu nasprotnega pločnika, čisto tiho, kot da bi hotel neopazno mimo.

To je bil Lucien, najmlajši iz družine s sedmimi otroki. Mali Lucien je vedno moral podedovati obleke svojih bratov, ki so jim postale prekratke.

In tako je ta nesrečni Lucien s svojimi preširokimi hlačnicami in zakrpanimi jopiči bil v posmeh vsem svojim tovarišem. Vendar pa je bil vedno snažen, mil in bolj vljuden kot mnogi od njegovih šolskih tovarišev.

Vojska, ki je sledila ukazu svojega poveljnika, se je zagnala proti drugemu koncu ulice. Lucien, ki je zagledal prihajati proti sebi kričečo in pobesnelo skupino dečkov, se je s hrbtom prisolnil k zidu in čakal. Skupina podivjanih dečkov je sedaj stala že tik pred njim.

»Kaj skrivaš pod svojo majico?« je vprašal

Draguljar in mlinar

Nekoč je mlinar vprašal draguljarja, koliko stane prstan z diamanti.

»To je pa dragocena reč,« odgovori draguljar in pokaže mlinarju lep prstan. »Le pogledaj, kako lepo se svetijo ti žlahtni kamni!«

»Vidim, vidim,« odgovori mlinar. »Pa koliko donašajo taki kamni!«

»Kaj bi donašali!« zamahne draguljar, »nič ne donašajo, samo oko razveseljujejo.«

»O, če je pa tako,« odgovori mlinar, »sta mi pa moja mlinska kamna ljubša. Vsako leto mi donašata desetkrat več, kakor sta vredna.«

Robert in s sunkovito kretnjo spodvihal Lucienovo majico in privlekel na dan škaflo za bonbone.

»Mogoče je to zaklad Inkov,« je vzkliknil Maurice.

»Zaklad Inkov ali karkoli, tole bom storil,« In z grobo kretnjo je Robert zagnal škaflo na tla in jo pohodil.

Lucien je nemočno bruhnil v jok. Robert je presenečeno odnehal in vsa skupina je obnemela pred to poplavo solz.

Podzavestno se je tedaj Robert sklonil in iskal med ostanki nekaj, kar bi mu lahko odkrilo vsebino škafle. Med pomečkanim papirjem in drobci iz plastične snovi, ki so ležali na tleh, je opazil avtomobilsko kolesce. Torej to je bil Lucienov zaklad? Miniaturni avtomobilček iz plastične snovi, ki ga je skrbno hranil v prazni bonbonieri.

Lucien je še vedno jokal in njegova nepričakovana žalost je omehčala vsa srca dečkov, ki jim je nenadoma bilo žal tega, kar so storili. Osramočeni so sklonili glave.

Robert je odločno pristopil k Lucienu in zajecjal: »Oprosti mi... Jaz... nisem premislil...«

Lucien, ki se je žalostno nasmehnil skozi svoje solze, je zašepetal: »Oh, nič zato, saj sem navajen.«

Te kratke besede so vsebovale toliko grenkobe in prikrita žalosti, da so dečki v trenutku doumeli svoje neumno in zlobno dejanje. V bistvu to niti ni bila zloba, le zavedali se niso, kaj delajo.

Robert je prijateljsko objel Luciena preko ramena in mu pokazal svojo novo lepo pi-

štolo iz črne pločevine.

»Na, vzemi jo in pridi se igrat z nami. Naš poveljnik boš.«

Lucien, ki ni mogel verjeti, ni prijel ponujenega predmeta. Verjetno je mislil, da se hočejo dečki znova ponorčevati iz njega.

»Vzemi!« je vztrajal Robert.

Z očmi, ki so se svetile od sreče, je Lucien boječe zgrabil za pištolo. Henri, njegov sed iz hiše, kjer je stanoval, se je tedaj približal in držeč v rokah svinčenega vojaka, oblečenega v čudovito modro uniformo z zlatimi gumbi, mu je rekel:

»Vzemi, Lucien, dam ti ga! Še mnogo jih imam doma.«

Lucien ni mogel verjeti ne svojim očem, ne ušesom, čeprav mu je pištola že visela ob pasu in se je zdelo, da se mu vojak, ki ga je držal v desni dlani, veselo nasmiha.

»Pojdite, dečki!« je ukazal Robert in potegnil za seboj še Luciena. »Vojna še ni končana. Ubogajte svojega novega poveljnika!«

Smelo je Lucien stopil na čelo skupine, ponosen na svoje povišanje. Nekaj trenutkov nato so znova odmevali v zraku kriki in podili prestrašene ptice iz bližnjih kostanjevih dreves.

Od tega dneva dalje se Lucien udeležuje vseh iger. In kljub svojim preširokim in često oguljenim in raztrganim nogavicam se čuti enakega med svojim tovariši.

(Iz francoščine)

Lovec

S puško na rami
po gozdu stopica —
kje so fazani,
kje je lisica!

S puško v roki
po gozdu stopica,
puška pa poč —
zgrudi se lisica.

Puško napolni,
na preži on čaka,
k ramenu prisloni,
ne sliši koraka...

Lovec zapoje,
zavriska na glas,
plen svoj pobere
in vrne se v vas.

Skopuh

(Sudanska narodna pripovedka)

Nekoč je živel neki skop človek. Nikoli ni nobenemu uspelo, da bi vsaj enkrat pri njem nekaj pojedel.

Nekega dne pa sta dva prijatelja stavila, da bo eden izmed njiju večerjal pri skopuhu. Človek, ki je trdil, da bo večerjal pri skopuhu, se je napotil proti njegovi hiši. A ko je prišel, ni vstopil, pač pa se je usedel pred vhodna vrata in čakal. Ko je prišel čas večerje, je sluga prinesel mimo njega večerjo. Tedaj je stopil tudi on za njim. Gospodar je videl slugo, ki nese večerjo, toda poleg njega je zagledal tudi tujega človeka. Ker mu ni želel dati večerjo, je vstal in rekel:

»Alah je velik! Nocoj bom prečital molitev s stotimi klanjanji!« Tudi ta, ki je stavil, je vstal in rekel:

»Alah je velik! Molilo se mu bo do jutra.«

Skopuh je spoznal, da ga ta človek ne bo zapustil in tako ga je povabil na skupno večerjo.

(Iz ruščine)

Brez dela ni plačila

Po kosilu sem se urno izgubil iz hiše. Vem, da me bo mama prosila, naj pazim na manjšega brata. Z njim pa se nič kaj rad ne gnjavim.

Stopil sem na ulico, ko sem nenadoma zagledal mamo. Sklonila se je z okna in mi zakelicala:

— Kam pa? Vrni se!

Stekel sem, kar so me noge nesle, da je ne bi slišal.

Dirjam, dirjam in nenadoma opazim pred seboj kamion. Vedno bliže je. Nisem si mislil, da znam tako urno teči. Dobitel sem kamion.

Ko sem prispel do kamiona, se je izkazalo da stoji. Motor hrumi, kamion drhti, toda z mesta se ne premakne.

Šofer pokuka iz kabine in pravi:

— Dečko, nalomi vej s tistega grma in jih privleci sem!

— Kaj vam bodo veje? — sem vprašal.

— Vidiš, da je zadnje kolo obtičalo v jarku!

Res kolo je do polovice tičalo v blatu in se brezmočno sukalo. Ni se moglo nikamor opreti. Če bi napolnili jamo z vejevjem, bi se kolo lahko oprlo nanj in speljalo iz nje.

— Pohitil — pravi šofer. — Jaz bom medtem pregledal motor.

— Počakajte malo! Zasopih sem, moram se najprej malo oddahnuti, — sem odgovoril in sedel na kamen ob cesti.

Tedaj je prišla mimo neka starca, z njo pa deklica. Videli sta, kaj se je zgodilo, in sta odšli lomiti veje. Natrgali sta jih precejšen kup in jih pričeli trpati pod kolo.

Opazoval sem ju: zanimivo. Šofer je pritiskal na različne vzvode. Deklica je vneto potiskala veje pod kolo. Tudi starca je tekala okoli kolesa. Vsa se je oznojila.

Rekel sem deklici, da je vse zaman. Kolo ne bo speljalo.

Toda motor je pričel hrumeti. Kolo se je obračalo vedno hitreje, kamion je zadržel, veje pa so zašripale... Kamion je speljal.

Vsi smo se razveselili. Tudi jaz. Šofer je dejal:

— Sedite, popeljal vaju bom!

Deklica je pomagala babici, da se je povzpela v kabino, sama pa je sedla zadaj na odprt del kamiona. Tudi jaz sem se hotel povzpeti na kamion, toda šofer je rekel:

— Ti pa pojdi peš! Počival si, ko smo mi delali.

In jaz se tako rad vozim!

(Iz ruščine)

Ivo Andrić

53

Travniška kronika

Ti nemiri in spremembe v daljni prestolnici so odmevali tudi v tej zakotni pokrajini, čeprav dosti kasneje, predrugačene in popačene kakor v krivem zrcalu. Strah, nezadovoljstvo, pomanjkanje in bes, ki si je zaman iskal duška — vse to je mučilo in trlo Turke po mestih. V tenkočutni slutnji potresa in škodljivih sprememb so se ti ljudje čutili znotraj izdane, zunaj pa ogrožene. Nagon obstanka in samoobrambe jih je tiral v gibanje in delo, toda razmere so jim jemale sredstva in zapirala vsa pota. Zato so se njihove sile sukale v vrtincu in plahile v veter. V nestrpnih kasabah med visokimi hribi, kjer so v mestih četrtih živele druga ob drugi razne vere in nasprotujoče se koristi, se je kotilo razdražljivo in težko ozračje, v katerem je bilo vse mogoče; v njem so se spopadale slepe sile in se vrstili divji upori.

V Evropi so tačas besnele bitke, po svojih strahotah in obsegu doslej neznane in še ne umljive po zgodovinskih posledicah. V Carigradu so se vrstili državni udari, menjavali sultani in umirali veliki vezirji.

V Travniku je bilo živahno. Kot vsako pomlad se je po ukazu iz Carigrada tudi to leto odpravljala vojska

v Srbijo; odpravljala se je z velikanskim hrupom, toda s klavirnimi uspehi. Sulejman paša je odšel s svojim majhnim, vendar urejenim oddelkom. V nekaj dneh bo šel tudi vezir. Ibrahim paša pravzaprav sam ni dobro vedel, s kakšnim načrtom gre, ne koliko vojaštva naj popelje. Šel je, ker mu drugo ni kazalo, ker je dobil ferman in je upal, da bo s svojo prisolnostjo navdušil še druge, da bodo izpolnili svojo dolžnost. Toda janičarjev nihče ni mogel zbrati in odpraviti, ker so se otepali zlepa in zgrda. Ko so ene popisovali, so drugi že ušli. Ali pa so kratkomalo zanetili pretep in poplah, se v zmedu razgubili in zginili domov, v spisku pa bilo zapisano, da so odšli v Srbijo.

Oba konzula sta napenjala vse sile, da bi čim natančneje spoznala vezirjeve namene, število in vrednost čet, ki jih vodi, in dejansko stanje na srbskem bojišču. S svojimi sodelavci sta zapravila dneve in dneve v tem poslu, ki se je zdel zdaj izredno pomenljiv in težak, zdaj pa spet odveč in brez smisla.

Komaj je za Sulejman pašo odšel na Drino še vezir in je vsa oblast in skrb za red ostala slabemu in plašljivemu kajmakamu, se je spel, že drugič, nenadoma zaprla travniška čaršija.

V bistvu je to bilo nadaljevanje lanskega upora ki sploh ni povsem ugasnil temveč je tlel pod potuhnjnim molkom in čakal ugodne prilike, da vnovič zagori. Bes drhali je bil tokrat naperjen proti Srbom, ki so jih polovili po raznih krajih Bosne in pripeljali v Travnik, češ da so bili povezani z uporniki v Srbiji in so pripravljali podobno vstajo tudi v Bosni. Prav tako pa so bili divji na osmansko oblast; dolžili so jo slabosti, podkupljivosti in izdajstva.

Bosenski Turki so jasno čutili, da jim srbska vstaja ogroža tisto, kar jim je najdražje in najbližje, in da jih vezir, kot vsi Osmanliji, ne brani dovolj, sami pa nimajo več

moči ne volje za obrambo. Zato se jih je lotevala boleštna razdraženost ogroženega plemena, pa so se maščevali z bedasto samovoljo in jalovo krutostjo.

Dan za dnem so zaradi hudih, nedolženih obtožb vlačili Srbe, zvezane in izmučene ljudi z Drine ali Krajine, po enega ali dva, pa tudi v celih trumah. Vmes so bili meščani in popi, največ pa kmetov.

Nikogar ni bilo, da bi preiskal njihovo krivdo ali jih sodil. Kakor v žrelo zbesnelega vulkana so jih te dni metali v razburjeno travniško čaršijo, ki jim je bila rabelj brez zaslišanja in sodbe.

Des Fosses je kljub Davillovim prošnjam in opominom šel gledat, kako so Cigani mučili in usmrtili dva človeka na živinskem sejmišču. Z nekega grička za hrblom ljudi, ki so bili popolnoma zagledani v prizor pred seboj, je lahko neopažen gledal in dobro videl žrtvi, rabelje in gledalce.

Bila sta dva sloka in črnolasa človeka, podobna si kot brata. Kolikor je bilo moči sklepati po ostankih obleke, raztrgane od polni mučenja, sta bila malomeščana. Govorilo se je, da so ju ujeli v trenutku, ko sta v votlih palicah hotela prinesiti neka pisma sarajevskega vladike v Srbijo.

Na trgu je vladal hrup in nered. Biriči so pripeljali obsojenca bosa in odkrita, oblečena v volnene hlače in raztrgane, odpete srajce.

Biriči so si prizadevali, da bi uredili prostor, potreben za obešanje. Cigani, rablji, niso mogli razviti vrvi. Pobesnela množica je tulila na oba nesrečneža, na biriče in Cigane, se prerivala sem in tja in pretila, da bo poteptala in odnesla žrtvi in rablje.

Zvezana moža z dolgima, razgaljenima vratovoma sta stala ravno in togo, z nespremenljivim izrazom čudne, zmedene zadrege na obrazu. Nista kazala ne strahu ne poguma, ne navdušenja ne mirnodušja. Po izrazu obrazov sta

Da bi se odvadili kajenja

Ce že kadite, raje ne pred kosilom, ker nikotin draži želodčno sluznico. Poskusite raje vzeti mentolni bonbon, kadar si zaželite cigareto. Svežina mentola vam bo pregnala željo po kajenju. Vsako željo po cigareti odložite za 15 min. Ne kadite, kadar berete, delate ali se pogovarjate. Čeprav ste mogoče strasten kadilec, kadite samo v prostem času. Neokusno rumenilo prstov odstranite z limoninim sokom ali z vodikovim superoksidiom. Z mešanico limoninega soka in sode bikarbone si očistite rumenkaste zobe dvakrat tedensko (z zobno ščetko).

Poskusite!

ZEMLJINI CMOKI

Za štiri osebe potrebujemo: 8 starih zemelj, 50 gr masla, peterilj, 3 osminke litra mleka, 3 jajčka, 1—2 žlici moke.

Zemlje zrežemo, posolimo in dodamo v masti prepražen peterilj. Nato polijemo s toplim mlekom, dodamo jajčka in moko ter dobro premešamo. Maso oblikujemo v podolgovato štruco in jo nato razrežemo na deset delov ter iz vsakega delčka oblikujemo cmok.

V široki posodi s slano vodo jih kuhamo v odprti posodi. V zaprti bi se ulegli zaradi sopenja razpustili. Škuhane cmoke takoj serviramo — sicer ohrdijo.

Otroci in sladkarije

Večkrat se vam je že zgodilo, da je otrok trmast, tiščal v slaščičarno. Sladkarije ne dražijo s svojo zunanostjo, vonjem in okusom samo otroka, večkrat privabijo tudi odraslega. Vendar je lakomnost po slaščicah tudi potreba otroškega organizma. Slaščica ima veliko hranilnih vrednosti, ker vsebuje vse biološke sestavine, ki so nujno potrebne razvijajočemu se organizmu. To so proteini, maščoba, ogljikovi hidrati, vitamini in mineralne soli. Razen tega so sladkarije lahko prebavljiva hrana. Najbrž ne verjamete več, da sladkarije povzročajo gnitje zob ali da so težko prebavljiva hrana. Prebavljivost kosa torte je odvisna od sestavin, iz katerih je torta narejena: izkušnja nam pove, da je torta sama po sebi vedno lažje prebavljiva, kakor pa posamezne njene sestavine, tako da je priporočljiva tudi za bolne otroke, seveda če pri tem ne gre za želodčne, trebušne in prebavne motnje; pri bolnem otroku bo torta uravnovežila izgube, ki so nastale zaradi visoke temperature.

Slaščice torej niso hrana, ki bi jo jedli samo zaradi posebnega užitka, niti ni treba navajati otroka na misel, da dobi slaščico kot nagrado. V primernih količinah lahko vsi zdravi otroci uživajo slaščice; seveda razen tistih z dieto in težkimi prebavnimi motnjami. Bolniki na jetrih ne smejo jesti slaščic s čokolado, z mandeljni, potem vse kreme, suho sadje in pecivo bogato z jajci. Priporočljivo je, da damo takemu bolniku preproste slaščice, ki so narejene iz moke, mleka, sladkorja, masla ali sadja.

Otroci, ki so stari okoli šest let, še ne smejo uživati sladkarij v velikih količinah, ker imajo v teh letih posebno občutljiv prebavni aparat. Lahko pa jedo čokolado in karamele. Ne dovolite otrokom, da jedo slaščice, kadar se jim zahoče in v velikih količinah. Pri tem ne bodite nikoli dovolj strogi.

In sladoled! Povsem neupravičena je bojazen, da je sladoled škodljiv; če je dobro pripravljen, je lahko celo hranljiv. Sladoled je najbolje jesti med kosilom, da ne bi oteževal prebave. Torej nikdar ne dajte otrokom sladoleda takoj po kosilu. Otrokom, ki so mlajši od devet let, ne dajte sladoleda, prav tako ne tistim, ki bolehalo za kronično angino. Najbolj hranljiv sladoled je čokoladni, največ vitaminov pa imajo sadni sladoledi.

bila samo zaskrbljena človeka, prevzeta od misli na neko daljno skrb, ki želita le, da ju puste, da bosta mogla o tej skrbi zbrano razmisliti. Kakor da jima še malo ni bilo mar, kaj počno in vpijejo naokrog. Samo z očmi sta mežikala in včasih lahko povsila glavo, kakor se bi tako hotela ubraniti pred gnečo in vpijem, ki ju je motilo, da se nista mogla docela prepustiti svoji težki zaskrbljenosti. Na čelu in sencih so jima nabrekle vejnate žile, po licih je tekkel obilen znoj in ker se zvezana nista mogla obrisati, jima je v svetlih potočkih curel po žilastih, neobritih vratovih.

Nazadnje so Cigani le razpeli svoje vrvi in stopili k prvemu obsojencu. Ta se je rahlo, zelo rahlo odmaknil, pa se takoj ustavil in pustil, da počno z njim, kar se jim ljubi. Obenem se je nehote odmaknil tudi drugi, kakor bi bil nevidno povezan z njim.

Des Fosses, ki je doslej mirno opazoval, se je naglo obrnil in zavlil v stransko ulico. Tako ni videl najtežjega in najhujšega.

Dva Cigana sta svoji žrtvi ovila okrog vratu vrv, toda nista je obesila, temveč odskočila in začela vleči in zategovali vsak svoj konec vrvi. Človek je začel hropsti, obračati oči, brcati, se zvijati v kolkah in nihati ko lutka na zategnjeni niti.

Množica je začela begati, se prerivali. Vsi so zdijali na mučilišče. Prve gibe mučenega človeka so ljudje opazovali navdušeno in veselo in s svojimi vzkliki, smehom in vedenjem oponašali njegove gibe. Ko pa so davljenčevi trzaji postali že smrtni, njegovo opletanje pa neverjetno strahotno in fantastično, so se najbližji začeli obračati in umikali. Nedvomno, hoteli so videti nekaj nenavadnega, sami ne vedoč kaj, in si tako najti olajšanja zase in za svoje nedoločno, toda globoko in splošno občutje nezadovoljstva. Hoteli so in že dolgo želeli, da se nagledajo premaganega in kaznovanega sovražnika. Ampak to, kar so

Kako pijemo čaje?

Čaje pijemo predvsem kot preventivna sredstva pri mnogih boleznih. Vzdržujejo našo kondicijo in ustvarjajo boljše razpoloženje. Zgrešeno pa je mnenje, da se pijejo čaji samo pozimi ali kadar je hladno vreme. Lahko jih pijemo vedno, ne glede na letni čas.

Znanost pozna več vrst čajev in zdravilnih zelišč, čeprav pri nas pijemo čaje samo iz nekaterih najbolj znanih bilk.

Zelo zgrešeno je hranti čaje v odprtih skatlah. Hraniti jih je treba v hermetično zaprtih posodah, na suhem, hladnem in čistem mestu. In še nekaj besed o kuhanju: treba jih je samo politi z vrelo vodo in posodo pokriti, da zdravilne sestavine ne bodo izparele. Če bomo pustili čaj vreti, bomo pili samo obarvano vodo.

Oglejmo si najbolj znane vrste čajev in kdaj jih bomo pili:

KAMILICA je odlično zdravilo proti gripi in prehladu. Institut za farmakognezijo je napravil poskus: v času epidemije gripe so v nekaterih šolah in tovarnah dajali učencem in delavcem kamilični čaj. V teh šolah in tovarnah je bilo 10 do 22 odstotkov manj odsotnih in bolnih kakor drugod, kjer niso pili čaja.

Razen tega pa pijemo kamilico tudi zaradi lepše polti, ker vsebuje sestavine azulena, ki čuva kožo.

BELI SLEZ je koristen proti bronhitisu. Pripravimo ga tako, da korenino prelijemo z navadno hladno vodo in jo pustimo tako stati dve uri. Po nekaj kapljic te tekočine lahko vbrizgamo tudi v nosnice, preden pa bomo

ta čaj pili, si bomo z njim dobro izplaknili grlo.

NANA je visokovredno zdravilno zelišče. Vsako gospodinjstvo bi jo moralo imeti v domači lekarni. Nana čaj preprečuje in odstranjuje prebavne motnje, preprečuje napenjanje in regulira pline. Pijemo ga po jedi. Starejšim ga priporočamo tudi pred spanjem, ker pomirja živčni sistem.

ŠIPEK je zelo zdravilen, ker vsebuje velike količine C vitamina. Šipkov čaj naj pijejo predvsem tisti, ki bolehalo zaradi skorbuta, kakor tudi tisti, ki jim je zdravnik zabranil piti večje količine vode.

MELISO pijemo za pomirjenje živcev, proti bruhanju in težavam, ki nastopajo zaradi nepravilne funkcije prebavnih organov. Zelo prijetno diši in ga priporočamo zlasti tistim, ki potujejo, a potovanje teže prenašajo.

Treba je tudi vedeti, da čajev ne smemo piti v velikih količinah, ker postanejo v tem primeru lahko celo škodljivi. Če jih bomo pili čez mero, ne samo, da nas ne bodo pomirili, temveč bodo nasprotno razdražili naš živčni sistem ter povzročili nespečnost in nervozo.

Kakšna opravila nas čakajo v maju?

Na vrtu...

Če nastopi sušno vreme, kar se v tem letnem času pogostoma zgodi, zadržimo vlago v zemlji s plitvim okopavanjem, hkrati pa uničimo plevel. Na proslo sadimo buče, kumare, fižol in grah. Presajamo paradižnik, papriko, zelje, cvetačo, zeleno. Razen tega sejemo tudi popčar, kolerabo in endivijo za zgodnjo jesen. Med rastlinami zaliramo uši. Presajamo odcvetele trajnice, kot so arabis in jeglič, sadimo gladiole, dalje, kane in begonije.

...in v sadovnjaku

Med glavna opravila sodi namakanje, zlasti če je vroče in sušno vreme. Tako je treba na novo zasajeno drevje, ki do zdaj ni pognalo, previdno vzeti iz zemlje in ga s koreninami 24 ur postaviti v vodo. Pri ponovni saditvi ga je treba dobro izplakniti. Z gnojnico zdaj ne smemo več gnojiti. Potem, ko drevje odcvete, se lotimo pocvetnega škropljenja. Toda arzen in druge strupe smemo uporabiti šele takrat, ko je cvetje že odpadlo. Ne smemo pa strupenih škropiv uporabljati v primeru, če imamo opravka s podkulturami.

Praviloma škropimo ob oblačnih dneh ali proti večeru. Ker mesec maj lahko prinese zelo vroče in tudi zelo hladno vreme, mora prijatelj vrta in sadovnjaka biti pripravljen na oboje. Vse rastline potrebujejo zdaj veliko vlage, razen tega pa jih moramo zaščititi tudi pred nočnim mrazom, ki je zlasti nevaren za cvetoče jagode. Ne smemo namreč pozabiti, da „se zima ne poslovi, ne da bi se še enkrat ozrla.“

Starši in šola

Med starši je še vedno nekaj takih, ki jim je med šolskim letom malo mar, kaj počne otrok v šoli in kako uspeva. Ko pa ob polletju prinese domov slabe ocene, potem se — navadno v pričo otroka — zlije »huda ura« večinomoma na vzgojitelja. Izgovorov tedaj ne manjka. »Mojega razredničarka že od nekdaj ne more videti, pa mu je »pritisnila« slabo oceno, čeprav fant trdi, da vedno zna.« »Naš ima pa slab red v matematiki, seveda, saj ni čudno, ko pa profesor sam ne zna dosti!« Take in še dosti bolj žaljive očitke mora poslušati vzgojitelj.

A ne le za učne uspehe, tudi, če je učenec nereden, če se potepa, če dela škodo ali če zgreši celo kako manjše kriminalno dejanje, so za take starše krivi vzgojitelji. »Seveda nič pametnega jih ne uče v šoli, zato pa so otroci taki.«

Res je, da današnja šola še ne nudi vsega, kar bo otrok v življenju potreboval. Res je tudi, da so vzgojitelji, ki svoje delo ne jemljejo dovolj resno, da nimajo še potrebne kvalifikacije, toda takih primerov je zelo malo in vedno manj. Gotovo je, da si pretežna večina pedagogov resno prizadeva, da bi nudili otroku v šoli vse, kar je v njihovi moči, čeprav materialno stanje ponekod v šolah ni tako, da bi otrok imel idealne pogoje za delo.

Otrok je v šoli le nekaj ur na dan, ves svoj ostali prosti čas pa prebije doma — ali na cesti. Ali se nekateri starši zanimajo dovolj za to, kaj počne otrok v času, ko ni v šoli? Ali ga navajajo k učenju in nalogam? Ali so odnosi staršev do otroka marsikje vzgojni? Okolje, v katerem otrok živi doma, v katerem dorašča, ima nanj največji vpliv. Ali more šolnik v nekaj urah popraviti škodo, ki jo je otrok utrpel doma oziroma v okolju, v katerem živi?

Seveda je včasih nadziranje otroka težavno, posebno tam, kjer sta oba — oče in mati — zaposlena in ni bližnjih sorodnikov, ki bi v tem času prevzeli skrb zanj. Res je pa tudi, da je slabe vzgoje otrok marsikje krivo hlastanje staršev za materialnimi dobrinami (televizor, avto, hiša itd.). Tako ni časa ne za otrokov nadzor in ne za njegovo vzgojo, niti za obiskovanje roditeljskih sestankov niti za posvete v razrednikom. Le kadar so mnenja, da se otroku v šoli godi krivica, tedaj gotovo najdejo čas za pot v šolo in za kritiko.

Dokler ne bo povsod primernih ustanov, kamor bi se zatekali učenci v svojem prostem času, je dolžnost staršev, da posvetijo vzgoji svojih otrok kar največ časa. Zavedati se morajo pač, da je škoda, ki jo utrpi otrok zaradi zanemarjanja, neprecenljiva in se ne da primerjati z materialno koristjo, ki si jo starši pridobijo, medtem ko ga prepuščajo samemu sebi.

napričakovano uzrli pred sabo, je bilo mučenje in bolečina zanje same. Zato so ljudje osupli in preplašeni začeli obračati glave in se odmikati. Toda množica, ki ni mogla videti prizora, je pritiskala in pehala gledalce v prvih vrstah vse bliže. Ti pa, prestrašeni od bližine nenadejanih muk, so obračali hrbte morišču in si obupno prizadevali, da bi se prebili in pobegnili; ponorelo so mlatili s pestmi okrog sebe, kakor bi bežali pred požarom. Ne vedoč, kaj jih odganja, in ker niso mogli doumeti njihovega paničnega vedenja, so ljudje na njihove udarce vračali z udarci in jih s tem spet vračali na mesto, s katerega so bežali. Tako se je ob počasnem davljenju in strahotnem poplesovanju obseena naokrog razvijalo prerivanje, pestenje, dolga vrsta posamičnih spopadov, preprirov in pravih pretepov. Zgneteni ljudje niso mogli zamahovati in vračati udarcev, ampak so se lasali in praskali, pljuvali, psovali in s popolnim nerazumevanjem in sovraštvom, pripravljenim za obsojenca, srepo buljili drug drugemu v spačene obraze. Tisti, ki so v grozi bežali od bližine obešenec, so se pehali in topli obupano, toda molče; drugi, veliko številnejši, ki so od vseh strani prodirali k morišču, so vpili na ves glas. Mnogi, ki so stali zelo daleč in niso videli ne mučenja ne pretepov, ki so nastajali vseokrog, so se smejali, zanašani od nastalega vala; ne vedoč za grozoto, ki se dogaja v njihovi bližini, so se obkladali s šalami in vzkliki, ki jih je čutil iz vsake razgibane in zgnetene množice. Tako so se mešali, spopadali in križali povsem različni glasovi in vzkliki, presenečeni, jezni, studni, besni, porogljivi, nasmejani, pomešani s splošnimi neartikuliranimi vrišči in stoki, ki bruhajo iz vsake sllačene množice s pritiskanimi želodci in utefsnjenimi pljuči.

„Hoooo, ho!“ so tulili v zboru neki objestni dečki, hoteč razvalovati množico.

„Pori-ni!“ so odgovarjali drugi in pehali v nasprotno smer.

„Pa kaj se pretepaš? Si znorel?“

„Znorel, znorel! Znorel!“ je zavpil nekdo z norčevskim glasom.

„Po njem! Kaj se ti smili? Saj ga ni tvoja mati rodila!“ je drugi veselo zavpil od daleč, misleč, da je vse samo šala.

Sledilo je cepetanje nog in mlaskavi udarci. Pa spet glasovi.

„Na, na! Hočeš še? Na! Hočeš pošteno?“

„Ej, ti tam s kapo!“

„Kdo se preriva? Pridi bliže, bliže, te bom jaz vprašal.“

„Kaj ga božaš? Suni ga v vamp.“

„Stoj, stoooj!“

Ob tem času so samo najbližji in pa tisti, ki so gledali z vzvišenih prostorov, lahko videli, kaj se godi na morišču. Davljenca sta padla onesveščena, najprej eden, zatem še drugi. Zdaj sta ležala na tleh. Pritekli so Cigani in ju dvigali, polivali z vodo, tolkli s pestmi in praskali z nohti. Brž ko sta se človeka zavedla in postavila na noge, se je mučenje nadaljevalo. Spet so z obeh strani zategnili vrvi, spet sta obsojenca poplesovala in hropila, toda že krajše in z zmanjšanim odporom. Spet so se začeli najbližji gledalci obračati in bežati, toda zgnetena množica jih ni pustila, marveč jih je z udarci in psokami vračala nazaj pred prizor, ki so mu hoteli uiti.

Nekega pritlikavega muslimanskega bogoslovca s favnovskim obrazom je vrgla božjast, toda ni mogel pasti, temveč je stisnjen in podprt z vzvalovano lesno teles ostal pokonci čeprav brez zavesti, z nazaj zasukan glavo, kot apno bledim obrazom in s penastimi usti.

(Se nadaljuje)

Ob obletnici osvoboditve KZ Dachau:

Dachau bo urejen v muzej

ki bo spominjal na grozodejstva nacističnih zločincev

Kakor smo v našem listu že kratko poročali, bo bivše nacistično koncentracijsko taborišče Dachau obnovljeno in preurejeno v muzej. Podrobnejši načrtovi o tem, kako bodo »obnovili« in preuredili Dachau, doslej še niso objavili, vendar je upati, da bodo pri obnavljanju tega nacističnega lagerja smrti gotovo upoštevali predvsem želje nekdanjih internirancev, ki poudarjajo potrebo, da naj Dachau kot spomenik prikazuje resničnost, kakršna je pač bila za časa SS-ovskih blaznežev. Hkrati pa naj bi bil Dachau trajno opozorilo vsem: da se vojna in nasilje ne smeta nikoli več ponoviti. Upravičene zahteve preživelih »Dachaucev«, ki so že takoj po vojni zahtevali, naj KZ Dachau spremene v spomenik, bodo torej končno uresničene. Zato ne bo odveč, če objavimo nekaj podatkov o tem taborišču, ki širši javnosti gotovo še niso znane.

Dachau pri Münchenu je bilo prvo koncentracijsko taborišče v nacistični Nemčiji in je pred tedni »slavilo« tridesetletnico svoje nastanka. Kajti že 25. marca 1933, torej le nekaj tednov po prevzemu oblasti, so na zemljišču, na katerem je bila v času prve svetovne vojne zgrajena manjša tovarna za strelivo, začeli graditi uničevalno taborišče Dachau. Da so ga gradili prvi ječniki, ki so se upirali nacističnemu režimu, je seveda razumljivo. Baje so jim takratni nemški stražarji cinično svetovali, naj si ga »urede« tako, kakor bo njim, torej internirancem, najbolj »ustrezalo«. Kasneje, ko se je lager razširil in dobil tudi kar najbolj precizne »varnostne« naprave (z elektriko nabita ograja, kanal z vodo itd.) pa so SS-ovci ječnikom, ki so kazali nevoljo zaradi nevdržnih razmer, so kazali nevoljo zaradi nevdržnih razmer, so zadirčno odgovarjali: »Za ves 'komfort' se zahvalite svojim prednikom, ki so sebi in vam zgradili lager!« Seveda »prvih prednikov« kaj kmalu ni bilo več; ali so jih pobili, ali pa premesili kot »dobre delavce« drugam, kjer so gradili nova uničevalna taborišča, nove tovarne smrti zase in za druge... Kakšna ironija, kakšna podlost, kakšen cinizem podivjanih nemških »nadjudi«!

V KZ Dachau je bilo že 1. maja 1933 skupno 1200 internirancev, med njimi večina političnih iz Münchena, Nürnberga, Augsburga in iz bližnjih krajev Bavarske. Prve žrtve tovarne smrti, se pravi žrtve krvi žejnih SS-ovcev so zabeležili sredi maja 1933. In ta dan smatrajo za »uradni začetek« delovanja tega lagerja hkrati pa za navodilo vsem kasneje postavljenim številnim drugim uničevalnim taboriščem »kako je treba delati v prid rajhu in führerju...! Začetek in signal torej hkrati — in vse to so SS-ovci v Dachau brez motenj brez obzira in polno pedantnostjo izvrševali vse do 29. aprila 1945.

Ljubež Krakar:

Auschwitz

Tu se je smrt utrudila do smrti
in uresničil biblijski pekel.
Tu je zločin dobil sloves obrti
in milijone duš premlel v pepel.
Zdaj tu ostal je le še veter v travi
in zemlja in nebo. In pod večer
se nad grobovi v zvezdnati daljavi
prižgo milijoni lučk za večni mir.

Tu je vrvelo velemesto nagih,
brezimihih sužnjev, ki nekoč odtod
odšli graditi bi slavoloke zmage
in čez ves novi svet krvavo pot.
Zato zemljan, ki sem pogledat pride
petero žrel ugaslega pekla,
zagleda v duhu strašne piramide
in zlate templje novega boga.

In zopet bi poet, naivni dninar,
najet slavil zločinca in zločin
in cinično oznanjal zgodovinar
prastaro laž iz novih zgodovin.
A za milijone teh, katerih kletev
že zmeraj tu kot črn oblak visi,
bi vedel le ta gluhonemi veter
in ta prekleto zemlja, ki molči.

Pijan od groze klel sem zgodovino
na tem največjem grobu vseh grobov,
jo klel, ker je učila svet zločinov
v imenu norih gesel in bogov,
prekel sem piramide in svetišča,
to laž o veličini — in vse nje,
ki so nadušost, kri in pogorišča
krstili za omiko te zemlje.

Ne, laž je Cezar, laž vse epopeje!
Resnica je neskončno bliže: tu.
O, naj prihodnost naših dni ne šteje
v življenjske dni človeškega rodu!
Najvišja veličina in resnica,
ki v njih sem videl in zaznal jo sam,
je v strašnem molku strašnega Auschwitza
in v hrabrosti, da te je tega — sram.

Tega dne ko so zavezniki osvobodili Dachau je bilo v tem taborišču registriranih 23.000 internirancev (še nekaj mesecev prej jih je bilo okoli 35.000), med katerimi je bilo največ Poljakov (9082), iz Sovjetske zveze (4258), Francozov (3918), Slovencev (2907), Židov (2539), Italijanov (2184), Čehov (1632), Nemcev (1173), Hrvatov (103), Srbov (79) in nekaj ječnikov drugih narodnosti.

In koliko žrtv je bilo v Dachau, v taborišču, ki se je od leta 1933 dalje zelo, zelo povečalo, saj so zgradili številne barake za internirance, hkrati pa tudi številna poslopja in tovarne, v katerih so morali interniranci delati najmanj 12 ur na dan. Točnega števila pobitih, zaradi številnih boleznih umrlih ali upepeljenih, ne bo mogoče nikoli izve-

deti. Iz nemških uradnih dokumentov je bilo moč pobrati naslednja dva podatka: v lagerju jih je »umrlo« 27.734, ko so osvoboditvi pa vsled izčrpanosti še 1704, ki so jih pokopali na pokopališču v Dachau.

Toda kljub nemški natančnosti tem podatkom ni verjeti. Med drugim SS-ovci, ki so vodili Dachau, niso hoteli k svojim podatkom vpisati tistih internirancev, ki so umrli na poti do lagerja, ali pa onih, ki so bili le še napol živi, pa so jih iz Dachau odpeljali drugam, v druge lagerje, čeprav so vedeli, da so že ali pa da bodo vsak čas umrli. Skratka, točne številke umrlih v Dachau ne bo nikoli moč zapisati! Pa tudi omenjeni številki o umrlih govorita le za dobo od leta 1940 do aprila 1945, medtem ko kratko pred osvoboditvijo lagerja umrlih sploh niso več zapisovali, ali pa vsaj niso ugotavljali imen tistih deset tisočev ječnikov, ki so jih mrtve prepeljali s transporti samo do krematorija v Dachau. Po cenitvah nekdanjih internirancev, ki so delali v lagerski pisarni, in po poročilu »Dachauer Zeitung« z dne 25. aprila 1955 pa je v KZ Dachau umrlo od leta 1933 do osvoboditve leta 1945 približno 235.000 internirancev... Grozljive številke, in te

Fragment iz dachau-skih ječ

Ti prvi dnevi so bili naporni zanj. Že sploh bolan, oslavljen po neudobnem, brezspalnem potovanju, je z veliko težavo prenašal krutost taboriščne discipline. Ob petih zjutraj se je oglašalo rjovenje, ki ga je budilo iz stanja onemoglosti kakor iz spanja. V trenutku je moral zlesti v hlače, v nogavice in v čevlje, steči in se zdrenjati v umivalnico, da se je lahko umil in se preril nazaj skozi dnevno sobo, kjer je surovi štabak delil Waschkarte. Kdor je ni dobil — če se ni šel umivat — je bil opoldne brez kosila. Komaj je bil oblečen, je moral teči na dvorišče, podolgovati prostor med njegovim in sosednjim blokom. Tam se je po brozgah nekoliko izprehodil in poklepetal s prijatelji — pa je bilo treba že stopiti v vrste za apel. Stopical je na mestu, prestopal se je z noge na no-

Spomenik dachauskim žrtvam

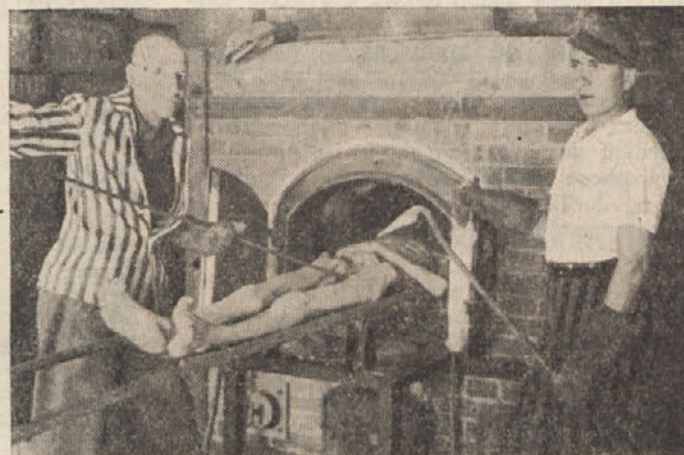
go, ker je le s težavo mirno stal — in čakal, čakal — dokler ni zagrmelo povelje »pozor«. Napeto so stali v strumnih vrstah, ko so jih preštevali. Če je bilo kaj narobe, so stali tudi uro in več, čeprav je padal sneg in je veter bril okoli ušes in skozi tanke hlače, dokler ni bilo natančno ugotovljeno število ujetnikov. Pravili so, da so včasih stali po cele dneve, če je koga zmanjkalo — ali je pobegnil, ali je kje obležal, ali se je kam pomešal. Ob takih prilikah se je marsikdo sesedel od slabosti ali od bolezni, pa so ga morali odpraviti v revir. Zgodilo se je tudi, da je človek padel in izdihnil, — pa so ga morali odnesti v mrtvašnico. In se je zgodilo, da je človek padel, ko ga je »tovariški« hierarh obunkal in pretepel in potem na tleh še brcal in ga v svojem divjem nemškem besu celo pohodil in mu s škornji utrl prsni koš ali lobanjo.

Stal je Blaž in čakal in trepetal od mraza in s koncem spomina otipaval vse strahotne možnosti na videz za enkrat je morda tako idiličnega dachauskega življenja — dokler ni mogočni blokovi starešina gromko komandiral:

»Mützen a-a-ab!«

Kdor ni hitro snel klobuka, ga je česnil bližnji hierarh po črepinji, da mu je zletel z nje.

Krematorij je nenehno požiral od onemoglosti umrle in ubite nesrečnike.

Raport! In med raportom pobožna tišina kakor pri svečani sveti maši med povzdigovanjem.

»Mützen au-uf! Rührt euch!«

Konec jutranjega obreda. V sobi! Mraz je. Ne smemo, štabak je prepovedal. Čiščenje ima po sobah. Pakete pregleduje — in krade iz njih, kar je kaj boljše.

»Le pazi, Tone, če si kaj posebnega pritovoril v svoji škafli!«

»Tudi tebi, Blaž, bo zbrskal culo.«

Ta se ni več bal; saj so mu že prvo noč zmanjkale cigarete in z njimi surovo maslo in kozarec meda. Dolžili so mlade Ukrajince, ki so imeli že nekaj let navedene taboriščne šole za seboj — nemške, hitlerjanske šole — in so bili prav zares nekoliko neugnani. Sumljivi pa so bili tudi nekateri Italijani in nekateri Grki. Tat pa je bil mogoče kar najbližji sosed — nordijec. Za nikogar bi ne bil mogel dati roke v ogenj. Saj pravzaprav ni bil — tat, bil je pač samo — »organizator«. Vendar je bila te vrste organizacija zelo nečastna in zelo obsojana. Marsikdo je tragično plačal zanj, kaznovan od lastnih tovarišev ali od hierarhov v soglasju s skupnostjo.

Blaž je cepetal z nogami in brozgal po dvorišču. Zeblo ga je v rosečem mokrem snegu. Leseni podplatli so bili topli; a kaj, ko je mokrota od zgoraj v čevlje silila.

Šele ob enajstih so jih spustili v sobe, ko so pripeljali kovinate kadi z opoldansko juho. In zdaj je bil zopet naval, pritisk in drendaj — in je bila gneča. Potem suvanje in prerivanje z menaškami, kričanje, zmerjanje, psovanje in rjovenje.

»števke« so bile pred prihodom v Dachau — ljudje, ki so imeli pravico živeti...

Kmalu po osvoboditvi so nekdanje taborišče Dachau spremenili v bivališča za begunce in vanje vselili tudi ljudi, ki so bili brez stanovanj. Podoba pravega, resničnega uničevalnega taborišča so tako popačili (morda ne brez določenega namena!) in še danes številnim obiskovalcem nekdanjega taborišča prikazujejo sedanje preurejene barake kot »izvirne« barake iz dobe pravega taborišča smrti. Kakšna laž, ki pa ji bivši »Dachauci« ne morejo verjeti, in tudi ne smejo! Zakaj v letih, ko so prebivali v pravem lagerju, ko niso bili ljudje, temveč številke, so si dopovedovali in obljubljali, da bodo tisti, ki bodo preživeli najhujše in spel postali ljudje — poskrbeli, da bo Dachau ohranjen, njegova podoba pa nespremenjena, resnična. To ne preživelim v slavo, temveč vsem umrlim ječnikom v spomin, vsem tistim, ki bi kdaj koli hoteli znova kaj takega poizkusiti s ljudmi, pa v svarto in opomin.

Vest o nameravani preureditvi bivšega KZ Dachau v muzej in spomenik je zato v zadoščenje preživelim internirancem, pa tudi vsem drugim resničnim demokratom in antifašistom, ki se bodo kasneje mnogo raje prihajali pokloniti spominu tamkaj umrlih, če bo imel Dachau resnično podobo žalostne preteklosti, podobo strahotnega gorja, nasilja, trpljenja in nečlovečnosti, ki se nikdar več ne smejo povrniti!

Juha pa je bila bolj podobna čorbi za prašice kakor za ljudi. Morda je bila koleraba, morda je bila repa, morda je bilo korenje — od vsega rajši samo olupki kakor pa sredica. Če je kdo našel fižolček v juhi, košček neolupljenega krompirčka, se je prešerno pobahal. Od maščob so bile samo negotove slutnje.

Blaž je pokušal in pokušal, mešal z žlico, da je trkalo ob menažko. Z bridkostjo v srcu se je spominjal šentpeterske neokusne čorbe, ki so jo pripravljali s česnom in s čebulo, s soljo in s papriko, tu in tam celo s prežganjem — in je premišljal, kako bi si moral tudi tu — organizirati popravljajanje. Pa mu je ponudil sosed — kajpada šentpeterski tovariš — vsega, da si je lepo poboljšal juho. In je zopet mešal in pokušal — in pokušal... Ali mu je še želo-dec zbolel? — Ni mu šlo. — Pogledal je na okrog... Lačne oči so srepele vanj in v njegovo čorbo. Roke so se roteče iztezale. Ustnice — posinele, izsušene ustnice so prosile:

»Dajte, gospod!«

Najbolj posinelim je porinil menažko in odklobuštraj, prerivajoč se skozi silno gnečo, v spalnico. Skobacal se je na svojo posteljo in se pokril z odejo. Zamižal je in si pokril obraz z rokami: — »Dajte, gospod! — Za božjo voljo — med vsemi temi reveži — sem še gospod... Gospod?!« — Pa je zopet odprl oči in se zagledal v strop, ki je bil tako blizu, da bi se ga skoraj lahko z roko dotaknil... »Zato si gospod, ker sam nisi mogel jesti... O — gospod! — Kako mogočen gospod! — Zares — gospod?!«

In »gospod« je zašklepetal z zobmi od vsega svojega ubožstva.

Lojz Kraigher

DACHAU — eno izmed mnogih nacističnih taborišč, kjer so trpeli in umirali naši ljudje

TELOVADBA

Evropski pokal telovadk v Parizu:

6 MEDALJ ZA PREDSTAVNICI
JUGOSLAVIJE

Tekmovanje za evropski pokal telovadk v Parizu je potekalo v znamenju jugoslovanskih predstavnic Biličeve in Kočiševa, ki sta v odsotnosti najboljših vzhodnoevropskih telovadk predstavljali absoluten vrh nastopajočih. Francoske oblasti niso hotele izdati vstopnih viz telovadkam Vzhodne Nemčije, zato v Parizu iz solidarnosti do njihovih športnih tovarišic tudi niso nastopile Rusinje ter Čehoslovakinje, ki veljajo za najboljše evropske in svetovne telovadke. Tekmovanje je zato močno trpelo na kvaliteti, vendar so bili gledalci tudi nad prikazano telovadbo močno navdušeni, saj so nekatere vaje Švedin Rydell in Egman ter obeh Jugoslovanek predstavljale res svetovno kvaliteto. Biličeva, ki je bila na zadnjem evropskem prvenstvu sedma, je nastopila nasledstvo dvakratne dosedanje zmagovalke Rusinje Latinine, ki tokrat ni branila naslova. Poleg evropskega pokala za prvo mesto v splošni uvrstitvi je Biličeva osvojila zlato kolajno v parterju ter srebrno na gredi. Njena rojakinja Kočiševa je bila druga na dvovišinski bradlji ter tretja na gredi in v parterju. V preskoku je zmagala Švedinja Egman, na dvovišinski bradlji Palmerjeva, na gredi pa Švedinja Rydell. Po podelitvi kolajn, ki jih je podelil predsednik mednarodne telovadne federacije, se je tekmovalje končalo s slavnostnim defilejem, na čelu katerega sta korakali najuspešnejši telovadki prireditve — Biličeva in Kočiševa.

Osvojitev evropskega pokala je dosedanja največji uspeh jugoslovanske telovadbe. Žalostno pa je dejstvo, da so politične spletke še enkrat zavrle sodelovanje na športnem polju in tako ni dana možnost primerjanja dejanskega evropskega vrha v evropski telovadbi. Biličeva je od zadnjega tekmovanja v Leipzigu zelo napredovala in je po pisanju francoskega tiska z izredno tehniko in eleganco navdušila občinstvo. Najboljša avstrijska predstavnica Henriette Parzer je zasedla 13. mesto.

ATLETIKA

Najboljša v pretekli atletski sezoni:
RAUTER IN MUCHITSCH

Na letnem občnem zboru vrhunškega avstrijskega atletskega kluba KLC, ki je daleč najkvalitetnejši koroški športni kolektiv, sta bila odlikovana najboljša atleta pretekletne sezone s prehodnim pokalom. Berghild Rauter, dvajsetletna all-round atletinja, ter Hans Muchitsch, odlični deseterbojec in avstrijski rekorder, sta imeni, ki sta bili letos vgrvirani v častni priznanji. Oba atleta bosta v družbi najboljših tovarišev 1. maja odpotovala v Ljubljano, kjer bo na sporedu prvi mednarodni klubski dvoboj letošnje sezone med Olimpijo-Svobodo in KLC. Gostitelji imajo v svojih vrstah nekatere odlične atlete in celo državne prvake ter bodo tako nastopili z najmočnejšo postavo. Mlado celovško zastopstvo ne gre v borbo kot favorit, toda dvoboj bo brez dvoma prikazal lepo atletiko, ki bo nemalokrat dvignila s sedežev gledalce na Centralnem stadionu v Ljubljani.

Isti dan bo na turnirju mladinskih nogometnih reprezentanc Videmske pokrajine, Hrvatke in Slovenije sodelovalo tudi zbrano koro-

ško moštvo, ki se bo v prvi tekmi pomerilo s Hrvatsko. Dan pozneje, 2. maja, bo predstavljalo srečanje obeh zmagovalcev predtekmo za tradicionalni nogometni dvoboj deželnih reprezentanc Koroške in Slovenije. Ogrodje gostujoče ekipe bodo sestavljali igralci celov-

ATLETIKA je po zimskem odmoru spet zavladala na športnih prireditvah

ške Austrie in Radentheina, domači pa se bodo opirali predvsem na igralce Maribora (3. v II. ligi) ter ljubljanske Olimpije.

NOGOMET

ŠT. JANŽ KLONIL V BOROVLJAH
DSG — ŠT. JANŽ 4:3 (3:2)

Brez standardnega vratarja je po zanimivi in dramatični borbi oslabiljena gostujoča ekipa morala prepustiti obe točki ombicioznim domačinom.

ANGLIJA ZMAGOVALEC TURNIRJA
UEFA

V torek zvečer je v londonskem Wembley stadionu finalno srečanje med Anglijo in Severno Irsko popolnoma navdušilo gledalce, ker je domača enajstotica z zanesljivo zmago 4:0 premočno osvojila zmago v eliti mladih reprezentanc evropskih dežel. Tretje mesto je za Sev. Irsko zasedlo zastopstvo Škotske.

Eine Frühjahrskur

soll den Körper von Winterschlacken befreien und die Kräfte aktivieren. Baldes zugleich können Sie durch eine Kur mit Klosterfrau-Aktiv-Kapseln.

Diese Kapseln bieten natürliche Kraftquellen aus dem Jungbrunnen der Natur: sie vereinen in sich die konzentrierten Wirkstoffe von Knoblauch und Weizenkeimöl.

Klosterfrau-Aktiv-Kapseln dienen als natürliches Verjüngungsmittel der Aktivierung der Lebenskräfte. Beginnen Sie noch heute Ihre Frühjahrskur.

Klosterfrau Aktiv KAPSELN

mit Dr. Drenth's

Ta teden vam priporočamo:

Knjige za vsak dan

- SLOVENSKI PRAVOPIS, slovnica in slovar, 1056 str. polusnje 175 šil.
- France Tomšič: SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR, 952 str. pl. 100 šil.
- France Tomšič: NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR, 1368 str. pl. 100 šil.
- SLOVENSKA VADNICA — Lehr und Übungsbuch der slowenischen Sprache, 128 str. ppl. 24 šil.
- Mirko Rupel: SLOVENSKI JEZIK, pregled slovenske slovnice, 128 str. br. 20 šil.
- SPLOŠNI TEHNIŠKI SLOVAR, I. del A—O, 596 str. pl. 173 šil.
- VELIKA SODOBNA KUCHARICA: Splošno o prehrani, Kuharska navodila, Kuharski recepti, Navodila za konzerviranje, Kako postrežemo, 732 str. in 16 str. slik. pril., pl. 85 šil.
- Ing. Mitja Tavčar: ELEKTRIKA ZA DOMAČO RABO: Električna energija, Električne instalacije, Električna razsvetljava, Električna daje toploto, Električna v gospodinjstvu, Električna posreduje zvok in sliko, Električna v kmetijstvu, Vzdrževanje, popravila in varnost, 176 str. ilustr. br. 10 šil.
- Ivan Špolar: ZA KRMILOM, Nasveti šoferjem amaterjem: O vzniku in avtomobilu, Glavni sestavni deli in funkcije, Štirifaktorni motor, Električna naprava, Zavore, Kolesa in pnevmatike, Karoserija, Prva pomoč, 176 str. ilustr. br. 10 šil.
- Špolar-Tavčar: STANOVANJE — oprema in ureditev: Pot do stanovanja, Funkcionalna razporeditev razpoložljivih prostorov, Strop, stene in tla, Instalacije, V sodobno stanovanje praktično pohištvo, Kuhinja, Ureditve posameznih prostorov, Kopalnica in stranišče, Pomožni stanovanjski prostori, Skupni prostori v hiši, Vzdrževanje stanovanja, Okolica hiše, Radio in televizija v našem domu, Mi in naši sosedi, 174 str. ilustr. br. 10 šil.
- Helena Puhar: MATJAŽ IN ALENKA, otroci sprašujejo starše o življenju in ljubezni, 96 str. ilustr. br. 22 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pastra mešano — 7.00 Pastra mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pastra mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pastra mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 27. 4.: 5.50 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Mali jutranji koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 13.05 Po dunajsko — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Mali bral“, roman — 15.50 Za filateliste — 16.30 Sinji pisani svet — 16.55 ABC obnašanja — 17.00 Vesel konec tedna z glasbo — 19.00 Šport — 20.15 Koncert dunajskih filharmonikov.

Nedelja, 28. 4.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.15 Popevke — 11.00 Opoldanski koncert — 12.45 Gledališka ogledala — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.05 Glasba na tekočem traku, vmes volilni rezultati — 19.10 Zabavna glasba, vmes volilni rezultati — 19.30 Šport — 19.35 Zabavna glasba, vmes volilni rezultati.

Ponedeljek, 29. 4.: 8.15 Innsbruki mesni orkester — 13.05 Mladina poje — 13.30 Male melodije — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Glasba zale — 17.00 Opoldanski koncert — 18.25 Za vas! Za vsel — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Čitali in razumeli — 20.30 Koroška lovsko ura — 21.15 Operetni koncert.

Torek, 30. 4.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.45 Iz kulturnega ustvarjanja dežele — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Glasba zale — 18.25 Če mene vprašate — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Komedija — 21.30 Zabavna glasba.

Sreda, 1. 5.: 8.05 Vesel začetek — 9.05 Jutranji koncert — 11.00 Opoldanski koncert — 11.45 Maj, maj, veseli maj — 12.40 Prvomajске prireditve — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.30 Prvomajске prireditve SPO v Avpelje in glasba iz Dunajskega gozda — 21.00 Okoli ljubni.

Četrtek, 2. 5.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.45 Nordske in braziljske ljudske pesmi — 15.15 Posebej za vas — 15.45 Koroški avtorji — 16.00 Glasba zale — 18.05 Originali koroškega ljudskega življenja — 18.20 Oddaja za delavce — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zveneca alpska dežela.

Petek, 3. 5.: 8.00 Zvenec jutranji pozdrav — 8.15 Jutranja glasba — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledala — 16.00 Glasba zale — 18.00 Koroška ljudska univerza — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Štirje proti štirim — 21.00 Glasba za časov Marije Terezije.

II. PROGRAM

Sobota, 27. 4.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.45 Ti in žival — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudstvo in domovina — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.40 Tehnični razgled — 15.15 Vsaka stvar ima dve strani — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Glasba za vsak primer — 17.10 Kulturna slika današnjega časa — 17.40 Mednarodna radijska univerza — 18.00 Vseh devet — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.35 Pariška ABC — 21.00 Strauss igra.

Nedelja, 28. 4.: 7.05 Avstrijska vojaška glasba — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncert — 10.15 Glasbena pestrost — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Ljudska glasba — 16.00 Glasba iz vsega sveta — 18.00 Glasba na tekočem traku, vmes volilni rezultati — 18.25 Nazaj v šolsko klopo — 19.05 Glasba na tekočem traku, vmes volilni rezultati.

Ponedeljek, 29. 4.: 6.05 Premislite prosimo sami — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Takšni smo — 16.00 Otroška ura — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 „Onadide“, glasbena komedija — 22.15 Tisoč faktov plesne glasbe.

Torek, 30. 4.: 6.05 Preden odidele — 8.20 Pri tebi je bilo vedno tako lepo — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Pomembni orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Najstarejša sinagoga Amerike — 17.50 Esperanto — 19.30 Sreča trinajstega — 20.00 Prvomajska slavnost OVP — 20.30 Operetni koncert — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 1. 5.: 7.05 Govori notranji minister Olah — 7.15 Prvomajске pesmi — 8.05 Svet se uč dunajsko — 9.00 Operni koncert — 10.00 Sončni Dunaj — 11.00 Govori državni tajnik Kranzlmayr — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Melodija in ritem — 16.00 Koncert združenih godb dunajskih mestnih orkestru — 17.05 Gledališče v svetu — 17.35 Grška glasba — 19.20 „Andorra“ — 21.10 Pomladanske pesmi — 22.10 Meje padajo.

Četrtek, 2. 5.: 6.05 Preden odidele — 8.10 Da, to je moja melodija — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Orkestrski koncert — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Avstrijski komponisti — 16.30 Francoska glasba — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Zvenec platno — 20.00 Pozor, snemanje — 21.00 Človek, središče vesolja.

Petek, 3. 5.: 6.05 Mali glas — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Veseli muzikanti — 13.30 Za prijatelja opere — 14.20 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Nepopolni vrtnar — 20.00 Radijska igra.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 27. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 28. 4.: 7.30 Duhovni nagovor. 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in volčimo.

Ponedeljek, 29. 4.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. Zena in dom. 10 minut za športnike — 18.00 Poje oklet Jakob Petelin-Gallus iz Celovca.

Torek, 30. 4.: 14.15 Poročila, objave. Bili smo navzoči.

Sreda, 1. 5.: 7.30 Pesem dela.

Četrtek, 2. 5.: 14.15 Poročila, objave. Za mlade ljudi.

Petek, 3. 5.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Gozdje je že zelen. Hišna imena v okolišju nekdanje humperske graščine na Koroškem.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.
Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m
UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 8.25 Zabavni kaledoskop — 10.15 Od tod in onod — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije ob 12.25 — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 27. 4.: 8.35 Iz del mladih slovenskih skladateljev — 8.55 Radijska šola — 9.25 Popevke — 9.40 Godba na pihala — 10.15 Iz domače koncertne literature — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.15 Poje Gorenjski vokalni kvintet — 12.30 Španska in češka glasba — 13.30 V paviljonu zabavne glasbe — 14.05 Mediteranski pejsaži — 14.35 Voščila — 15.35 Slovenski zbori pojo — 17.50 Hammond orgle v ritmu — 18.10 Arije iz Rossinijevega „Brivca“ — 18.45 Okno v svet — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Godba na pihala — 20.20 Humor in satira iz Poljske, Avstrije in Bolgarije — 21.00 Za konec tedna — ples.

Nedelja, 28. 4.: 6.30 Napotki za turiste — 8.31 Inozemski mladinski pevski bori — 8.46 Glasbeni drobiž — 9.05 Pesem, glasba in lepe želje za delavski praznik — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pihalni orkester — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Godala v ritmu — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Voščila — 15.30 Melodije in smeh — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Prikljubljene viže s pozdravi za 1. maj — 17.05 Mandoline in godala — 17.15 Radijska igra — 18.30 Športna nedelja — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Izberite svojo melodijo — 22.15 Jazz orkester radia Beograd.

Ponedeljek, 29. 4.: 8.05 Jugoslovanski zbori — 8.30 Glasba ob delu — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Koroški akademski oklet — 10.15 „Tičnica“ iz Bravničarjevega Hlapca Jerneja — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.15 Poje in igrajo Zadovoljni Kranjci — 12.30 Od melodije do melodije — 13.30 Simfonija dela — 14.05 Operne arije — 14.35 Voščila — 15.15 Tisoč pisanih taktov za razvedrilo — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Obdobja slovenskega samospela — 18.10 Prvomajске glasbene čestitke — 18.45 Radijska univerza — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 30. 4.: 8.05 Plesi in dueti — 8.55 Radijska šola — 9.25 Prvomajски pozdravi — 10.15 Violinisti Igor Ozim — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.15 Slovenske narodne pesmi — 12.30 Poskočne in vedre melodije — 13.30 Arije iz znanih Mozartovih oper — 14.05 Radijska šola — 14.35 Glasbena darilo za 1. maj — 15.15 Igrajo domači zabavni ansambli — 17.05 Srečanja z našimi skladatelji pred praznikom — 18.10 Prvomajске glasbene čestitke — 18.25 Zabavni orkestri — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Godba pomladi, literarna oddaja — 20.45 Prazniku nasproli.

Sreda, 1. 5.: 5.00 Radostno jutro — 7.15 Prvomajски pozdravi — 7.50 Prvomajska parada v Beogradu — 11.00 Zvaki za prvomajске razvedrilo — 12.05 Naši operni pevci za radijske poslušalce — 13.30 Godba na pihala — 14.00 Obisk v naših mestih — 14.35 Slovenski oklet — 15.15 Prijetne popevke, prijetno popoldne — 16.00 Po delu prijetno razvedrilo — 17.05 Kar po domače — 17.30 Hlapca Jernej in njegova pravica — 19.05 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 20.00 Glasbeniki-amaterji — 21.00 Prvomajски večer v narodnem tonu — 22.15 Plesni orkester radia Ljubljana.

Četrtek, 2. 5.: 7.30 Prvomajски pozdravi — 8.00 Majski pozdrav otroškega in mladinskega zbora — 9.05 Mladinska radijska igra — 9.45 Lape melodije — 10.10 5 pesmijo po svetu — 10.30 Pogovor s tujimi študenti — 10.50 Češka pihalna godba — 11.25 Radovan Gobec: Njegovo ime je legenda — 12.05 Narodna-zabavna glasba — 13.30 Iskrena želja — 15.15 Naši pevci zabavne glasbe — 15.35 V pomladnem razpoloženju — 16.00 Vesela polovanje po Ljubljani — 17.05 Pesem povezuje ljudi — 18.00 Turistična reportaža — 18.20 Iz baleta „Romeo in Julija“ — 19.05 Zabavni zvoki — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 „Evgenij Onegin“, literarna oddaja.

Petek, 3. 5.: 8.40 Portret v miniaturi — 8.55 Pianirski tednik — 9.25 Händel in Ravel — 9.45 Znameniti ruski zbori — 10.15 Iz opere „Manon“ — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.30 Hrvatski samospavi — 13.30 Karačnice — 14.05 Radijska šola — 14.35 Pojo domači pevci zabavne glasbe — 15.15 Ob zvokih velikih zabavnih orkestru — 15.45 Jezikovni pogovori — 18.10 V pesmi in plasu po Jugoslaviji — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Iz baleta „Naše ljubljeno mesto“ Bojana Adamiča — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Štiri leta klavirske glasbe — 21.15 O marju in pomorščakih.

TELEVIZIJA

Nedelja, 28. 4.: 17.00 Industrijski velesejem v Hannoveru — 17.30 Svet mladine — 18.15 Volitve zveznega predsednika — 18.30 Knjižni količek — 19.00 Volitve zveznega predsednika — 19.30 Družina Leitner — 20.15 Volitve zveznega predsednika — 21.15 Za kulisami premiere.

Ponedeljek, 29. 4.: 19.00 Aktualni športi — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 „Sanjajoča usta“, ljubzenska romanca — 21.45 Športno omizje.

Torek, 30. 4.: 19.00 Lefeca policija Isar 12 — 19.30 Poročila — 19.45 Samo z menoj — 20.05 Kratki film — 20.20 Enaindvajset — 21.05 V križnem ognju tiska — 21.35 Tudi to je Avstrija.

Sreda, 1. 5.: 17.00 Za otroke: Pavliha — 17.45 Za otroke: Bonny, divji konj — 18.00 Za družino — 19.30 Poročila — 20.00 „Luksemburški grof“, opereta.

Četrtek, 2. 5.: 11.00 Šolska oddaja — 19.00 Šport — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 „Maščevanje“ — 21.15 Meje na vrhovi.

Petek, 3. 5.: 19.00 Trg ob koncu tedna — 19.30 Poročila — 20.00 Kratki film — 20.15 „Danes in vse dni“, iz življenja danske delavske družine — 21.45 Majhna dragocenosti velikih mojstrov.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Vellkovec, Uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Poločnik. — Tiska založništva in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošilja na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.